

Міністерство освіти і науки України
Луцький національний технічний університет
Факультет бізнесу та права
Кафедра економіки

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
ЗА СТУПЕНЕМ ВИЩОЇ ОСВІТИ «МАГІСТР»

Механізм забезпечення економічного розвитку підприємства (на
матеріалах ПрАТ «СКФ Україна»)

спеціальність 051 Економіка

(шифр і назва спеціальності)

освітня програма «Економіка»

(назва освітньої програми)

Виконав: здобувач вищої освіти
Групи ЕКМ-21
ВИЖИЦЬКИЙ Олександр Васильович

(підпис)

Керівник:
Доктор філософії, доцент
КОСІНСЬКИЙ Петро Миколайович

(підпис)

Кваліфікаційну роботу
допущено до захисту
«__» _____ 20__ р.
Кандидат економічних наук, доцент
Гарант освітньої програми:
Дзямучич М.І.

(підпис)

Луцьк – 2025 року

ЛУЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет бізнесу та права

Кафедра економіки

Ступінь вищої освіти: магістр

Галузь знань: 05 Соціальні та поведінкові науки

Спеціальність: 051 Економіка

Освітня програма: «Економіка»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри економіки
проф. Шубалий О.М.

«__» _____ 202__ р.

ЗАВДАННЯ

НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ ЗДОБУВАЧУ ВИЩОЇ ОСВІТИ

ВИЖИЦЬКИЙ Олександр Васильович

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема кваліфікаційної роботи

Механізм забезпечення економічного розвитку підприємства (на матеріалах
ПрАТ «СКФ Україна»)

Керівник роботи: Косінський П.М..

затверджені наказом закладу вищої освіти від «15» квітня 2025 р. №220/01-02

2. Строк подання здобувачем вищої освіти кваліфікаційної роботи «09» грудня 2025 р.

3. Вихідні дані до роботи наукові і періодичні видання, посібники, монографії, підручники, законодавчі акти, методичні видання, статистична звітність ТзОВ «СКФ Україна» згідно тематики роботи, а також вільно доступні джерела з мережі Інтернет.

4. Зміст пояснювальної записки (перелік питань, що потрібно розробити):

ВСТУП

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ТА ОЦІНКА ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА

РОЗДІЛ 3. МЕХАНІЗМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА

ВИСНОВКИ

ДОДАТКИ. СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

5. Перелік графічного (ілюстративного) матеріалу:

1. Основні показники господарської діяльності підприємства за 2020–2024 роки

2. Аналіз ефективності використання матеріальних ресурсів підприємства

3. Аналіз ефективності використання персоналу підприємства за період 2020–2024 років

4. Аналіз ефективності використання основних засобів підприємства за період 2020–2024 років

5. Аналіз показників ефективності використання оборотних коштів підприємства за період 2020–2024 років

6. Аналіз фінансових результатів господарської діяльності підприємства за 2020–2024 роки

7. Аналіз показників рентабельності діяльності підприємства за 2020–2024 роки

8. Комплексна оцінка економічного розвитку підприємства за період 2020–2024 рр.

9. Вихідні та стандартизовані значення показників, що характеризують економічний розвиток підприємства

10. Інтегральні індекси, що характеризують економічний розвиток підприємства

11. Інтегральний індекс економічного розвитку підприємств

12. Показники ефективності реалізації проєкту

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис	
		завдання видав	завдання прийняв
<i>1 розділ</i>	<i>Доц. Косінський П.М.</i>		
<i>2 розділ</i>	<i>Доц. Косінський П.М.</i>		
<i>3 розділ</i>	<i>Доц. Косінський П.М.</i>		
<i>Висновки</i>	<i>Доц. Косінський П.М.</i>		

7. Дата видачі завдання «15» квітня 2025 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи бакалавра	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1.	<i>Обґрунтування теми</i>	<i>до 15.04.2025</i>	
2.	<i>Огляд літератури із досліджуваної проблеми</i>	<i>до 01.05.2025</i>	
3.	<i>1 розділ</i>	<i>до 01.07.2025</i>	
4.	<i>2 розділ</i>	<i>до 15.10.2025</i>	
5.	<i>3 розділ</i>	<i>до 15.11.2025</i>	
6.	<i>Висновки</i>	<i>до 25.11.2025</i>	
7.	<i>Формування списку використаних джерел</i>	<i>до 27.12.2025</i>	
8.	<i>Формування додатків</i>	<i>до 02.12.2025</i>	
9.	<i>Оформлення ілюстративного матеріалу</i>	<i>до 05.12.2025</i>	
10.	<i>Нормоконтроль</i>	<i>до 07.12.2025</i>	
11.	<i>Інструментальна перевірка на академічний плагіат</i>	<i>до 08.12.2025</i>	
12.	<i>Представлення кваліфікаційної роботи магістра до захисту</i>	<i>до 09.12.2025</i>	

Здобувач вищої освіти

_____ (ВИЖИЦЬКИЙ О.В.)
(підпис) (прізвище, ініціали)

Керівник кваліфікаційної роботи

_____ (КОСІНСЬКИЙ П.М.)
(підпис) (прізвище, ініціали)

АНОТАЦІЯ

Вижицький О. В. Механізм забезпечення економічного розвитку підприємства (на матеріалах ПрАТ «СКФ Україна»). – Кваліфікаційна робота магістра на правах рукопису.

Кваліфікаційна робота магістра ОП «Економіка» спеціальності 051 Економіка. Луцький національний технічний університет. Луцьк, 2025.

Кваліфікаційна робота магістра складається з вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків.

У роботі проведено теоретичні та прикладні дослідження забезпечення економічного розвитку підприємства. У першому розділі роботи проведено дослідження сутності економічного розвитку підприємства. Розглянуто види розвитку підприємства. Наведено алгоритм аналізу та оцінки економічного розвитку підприємства.

У другому розділі роботи наведено загальну характеристику підприємства, проаналізовано основні економічні показники його діяльності. Здійснено аналіз економічного розвитку підприємства. Проведено комплексну оцінку економічного розвитку підприємства.

У третьому розділі роботи розроблено механізм забезпечення економічного розвитку підприємства. Обґрунтовано вибір антикризової стратегії економічного розвитку підприємства. Здійснено оцінку економічної ефективності реалізації антикризової стратегії економічного розвитку підприємства.

Ключові слова: економічний розвиток, підприємство, антикризова стратегія, життєвий цикл, ефективність.

ANNOTATION

Vyzhytskyi O.V. Mechanism of ensuring the economic development of an enterprise (based on materials from PrJSC "SKF Ukraine"). – Manuscript.

Master's qualification work OP "Economics" specialty 051 Economics. Lutsk National Technical University. Lutsk, 2025.

Master's qualification work consists of an introduction, three sections, conclusions, a list of sources used, and appendices.

The work conducts theoretical and applied research on ensuring the economic development of an enterprise. In the first section of the work, a study of the essence of the economic development of an enterprise is conducted. Types of enterprise development are considered. An algorithm for analyzing and assessing the economic development of an enterprise is presented.

In the second section of the work, a general characteristic of the enterprise is given, the main economic indicators of its activities are analyzed. An analysis of the economic development of the enterprise is carried out. A comprehensive assessment of the economic development of the enterprise is carried out.

In the third section of the work, a mechanism for ensuring the economic development of an enterprise is developed. The choice of an anti-crisis strategy for the economic development of an enterprise is justified. An assessment of the economic efficiency of implementing the anti-crisis strategy for the economic development of an enterprise is carried out.

Keywords: economic development, enterprise, anti-crisis strategy, life cycle, efficiency.

ЗМІСТ

	ВСТУП	7
РОЗДІЛ 1.	ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА	10
	1.1. Сутнісна характеристика економічного розвитку підприємства	10
	1.2. Класифікація видів економічного розвитку підприємства	14
	1.3. Алгоритм оцінки економічного розвитку підприємства	17
РОЗДІЛ 2.	АНАЛІЗ ТА ОЦІНКА ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА	23
	2.1. Загальна характеристика підприємства ПрАТ «СКФ Україна» та аналіз основних показників його діяльності	23
	2.2. Аналіз економічного розвитку підприємства	27
	2.3. Комплексна оцінка економічного розвитку підприємства	38
РОЗДІЛ 3.	МЕХАНІЗМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА	46
	3.1. Механізм забезпечення економічного розвитку підприємства	46
	3.2. Обґрунтування антикризової стратегії економічного розвитку підприємства	53
	3.3. Оцінка ефективності реалізації проєкту	55
	ВИСНОВКИ	59
	ПЕРЕЛІК ДЖЕРЕЛ ПОСИЛАНЬ	63
	ДОДАТКИ	66

ВСТУП

Актуальність теми. Динамізм умов зовнішнього середовища, їх невизначеність, інтенсивний розвиток економічних процесів у світі, країні та регіонах держави вимагає перегляду концепції діяльності підприємства в напрямі зміни системи управління його економічним розвитком. Стрімкі процеси та явища, що відбуваються в економіці країни вимагають принципово нових підходів до управління ресурсами та можливостями підприємства, основними та допоміжними бізнес-процесами, а також фінансовою результативністю його діяльності. Сучасне управління економічним розвитком підприємства вимагає пошуку нових методів та інструментів управління ним, які будуть адаптовані до умов воєнного та повоєнного періодів та забезпечуватимуть йому конкурентоспроможність на внутрішньому та зовнішньому ринках. Відповідно, актуалізуються проблеми забезпечення економічного розвитку підприємства через розробку відповідного механізму. Дослідженням питань забезпечення економічного розвитку підприємства займалися такі науковці як: Волошина О. [5], Голобородько А. [1], Занора В. [6], Зінченко Д. [8], Ємельянов О. [13], Клименко Л. [4], Лопушинська О. [3], Матіщак Ю. [9], Рогов В. [7], Сірко А. [2], Тюха І. [11], інші. Проте, незважаючи на значні напрацювання в площі забезпечення економічного розвитку підприємства, актуальними та дискусійними і до нині залишаються питання сутності економічного розвитку підприємства, алгоритму аналізу та оцінки економічного розвитку підприємства, вибору системи показників тощо, що зумовлює необхідність подальших досліджень.

Мета і завдання дослідження. Метою дослідження є розробка механізму забезпечення економічного розвитку підприємства. Досягнення поставленої мети зумовило необхідність вирішення наступних завдань:

- дослідити сутність економічного розвитку підприємства;
- навести підходи до класифікації розвитку підприємства;

- представити алгоритм аналізу та оцінки економічного розвитку підприємства;
- розглянути основні економічні показники діяльності підприємства та навести його загальну характеристику;
- здійснити аналіз економічного розвитку підприємства;
- провести комплексну оцінку економічного розвитку підприємства;
- розробити механізм забезпечення економічного розвитку підприємства;
- обґрунтувати вибір антикризової стратегії економічного розвитку підприємства;
- здійснити оцінку економічної ефективності реалізації антикризової стратегії економічного розвитку підприємства.

Об'єктом дослідження у роботі є процеси забезпечення економічного розвитку підприємства.

Предметом дослідження є теоретичні та прикладні дослідження забезпечення економічного розвитку підприємства.

Методи дослідження. Методами дослідження є: систематизації та узагальнення – при дослідженні сутнісної характеристики економічного розвитку підприємства; структуризації – при визначенні видів розвитку підприємства, побудові алгоритму аналізу та оцінки економічного розвитку підприємства, розробці механізму забезпечення економічного розвитку підприємства; економічного аналізу – при проведенні аналітичних досліджень економічного розвитку підприємства; графічні та табличні – при візуалізації результатів аналітичного дослідження економічного розвитку підприємства; індексні – при здійсненні комплексної оцінки економічного розвитку підприємства; стратегування – при обґрунтуванні антикризової стратегії економічного розвитку підприємства; дисконтування – при розрахунку економічної ефективності реалізації антикризової стратегії економічного розвитку підприємства.

Наукова новизна одержаних результатів дослідження полягає в:

- *удосконаленні:*

понятійно-термінологічного апарату, який характеризує економічний розвиток підприємства, розробці механізму забезпечення економічного розвитку підприємства;

- *дістало подальшого розвитку:*

алгоритм аналізу та оцінки економічного розвитку підприємства.

Інформаційною базою дослідження є офіційна фінансова звітність підприємства ПрАТ «СКФ Україна» за період 2020-2024 років, інтернет-ресурси, ресурси штучного інтелекту, періодичні видання, монографії, навчальні посібники.

Практичне значення одержаних результатів. Підходи до аналізу, оцінки, а також пропозиції щодо забезпечення економічного розвитку можуть бути використані ПрАТ «СКФ Україна».

Особистий внесок здобувача. Кваліфікаційна робота магістра є самостійно виконаною науковою працею, відповідно до мети і завдань якої сформовано теоретико-методологічні засади, висновки і пропозиції щодо вдосконалення заходів по забезпеченню економічного розвитку підприємства. Під час виконання кваліфікаційної роботи магістра було використано інструменти штучного інтелекту для редагування та форматування тексту при здійсненні теоретичних та прикладних досліджень забезпечення економічного розвитку підприємства та генерації контенту (фото, аудіо, відео, код, тощо) виключно як допоміжний засіб для пошуку ідей, уточнення формулювань та опрацювання літератури. Усі твердження, висновки та результати дослідження належать автору та ґрунтуються на власному аналізі, а отримані результати від генеративного ШІ були перевірені на достовірність та відповідність академічній доброчесності.

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота магістра складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків. Основний зміст роботи викладений на 66 сторінках комп'ютерного тексту, в тому числі 18 рисунків та 9 таблиць. Список використаних джерел складається з 22 найменувань і представлений на 3 сторінках. Робота містить 5 додатків, викладених на 51 сторінці.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Сутнісна характеристика економічного розвитку підприємства

Турбулентність умов зовнішнього середовища, їх невизначеність, інтенсивний розвиток економічних процесів у світі, країні та регіонах держави вимагає перегляду концепції діяльності підприємства в напрямі зміни системи управління його економічним розвитком. Стрімкі процеси та явища, що відбуваються в економіці країни вимагають принципово нових підходів до управління ресурсами та можливостями підприємства, основними та допоміжними бізнес-процесами, а також фінансовою результативністю його діяльності. Сучасне управління економічним розвитком підприємства вимагає пошуку нових методів та інструментів управління ним, які будуть адаптовані до умов воєнного та повоєнного періодів та забезпечуватимуть йому конкурентоспроможність на внутрішньому та зовнішньому ринках. Відповідно, актуалізуються проблеми забезпечення економічного розвитку підприємства через розробку відповідного механізму. Дослідженням питань забезпечення економічного розвитку підприємства займалися такі науковці як: О. Волошина [5], А. Голобородько [1], В. Занора [6], Д. Зінченко [8], О. Ємельянов [13], Л. Клименко [4], О. Лопушинська [3], Ю. Матіщак [9], В. Рогов [7], А. Сірко [2], І. Тюха [11], інші.

Розглянемо окремі думки науковців щодо сутнісної характеристики поняття «економічний розвиток» підприємства:

– А. Голобородько трактує «розвиток підприємства як багатогранний процес, який характеризується такими ознаками: є наслідком еволюційних трансформацій у суспільстві та економічній діяльності; обумовлений необхідністю пристосування організаційно-економічних потокових процесів відповідно до структурних змін у економічній системі всіх сфер діяльності;

стимулює якісну трансформацію системи управління і організації економічної діяльності; залежить від ресурсів; компетентностей та актуальності наявного потенціалу стосовно можливості його реалізації у відповідний час і місці» [1];

– А. Сірко вважає, що «розвиток підприємства – це перехід закономірних якісно-кількісних змін економічної системи в довгостроковому періоді, які відбувається з обмеженими економічними ресурсами під дією потреб та інтересів суспільства в довгостроковій перспективі» [2];

– О. Лопушинська розглядає «розвиток підприємства як процес усіх видів змін, завдяки яким підприємство переходить на новий рівень існування» [3];

– колектив авторів Л. Клименко, О. Загороднюк, Ю. Халахур вважають, що «економічний розвиток підприємства – це незворотні, керовані, цілеспрямовані, закономірні кількісно-якісні та сутнісні зміни економічної системи суб'єкта господарювання, а також оптимальних результатів чи станів ефективного функціонування господарської діяльності в довгостроковому періоді, які зумовлені впливом економічних суперечностей, потреб та інтересів на основі законів діалектики» [4];

– О. Волошина зазначає «економічний розвиток підприємства - це незворотні, керовані, вимірювальні, цілеспрямовані, закономірні кількісно-якісні та сутнісні зміни економічної системи (підприємства), результатів чи станів підприємства в довгостроковому періоді, що відбуваються під впливом економічних суперечностей, потреб та інтересів, зумовленість яких характеризується дією основних законів діалектики, що не виходять за межі глибинної внутрішньої сутності такої системи, для забезпечення його найбільш оптимального та ефективного функціонування підприємства в середовищі, в якому воно діє» [5];

– В. Занова розуміє «розвиток підприємства, який визначається як сукупність змін, характер змін, стан чи результат змін, а також процес» [6];

– В. Рогов досліджує «розвиток підприємства як незворотний, спрямований, закономірний процес, який є сукупною безперервною та

послідовною зміною результатів або станів підприємства в часі та просторі на кількісно і якісно інший за попередній, позитивний або негативний за напрямом» [7];

– Д. Зінченко виділяє основні характеристики поняття «економічний розвиток підприємства: є об'єктивним явищем; існує, незалежно від позитивної або негативної динаміки його фінансово-економічних результатів; є однією з базових системостворюючих економічних категорій; є вимірюваною категорією, має величину, існує і у статиці, і у динаміці; формується як результат симбіозу всіх чинників впливу на підприємство та результату здійснення всіх видів діяльності підприємства; має вирішальний вплив на економічну безпеку підприємства і навпаки» [8];

– Ю. Матіщак «під економічним розвитком підприємства слід розуміти цілеспрямовані, незворотні кількісні та якісні зміни, що відбуваються під впливом певних закономірностей та призводять до структурних перетворень, забезпечуючи ефективне функціонування підприємства в довготривалому періоді» [9].

Таким чином, можемо побачити, що існує велике різноманіття думок стосовно сутнісної характеристики економічного розвитку підприємства. Проведений огляд змісту даного поняття дозволяє виділити декілька підходів щодо його сутнісної характеристики (рис. 1.1):

1 підхід розглядає економічний розвиток підприємства як кількісну і якісну зміну процесів та явищ на підприємстві (А. Сірко, Л. Клименко, О. Загороднюк, Ю. Халахур, О. Волошина, В. Занова, Ю. Матіщак).

2 підхід трактує економічний розвиток як стійкий процес зростання виробничих можливостей підприємства у поточному та перспективному періодах (О. Лопушинська, В. Рогов).

3 підхід відображає економічний розвиток як процес трансформації економічної системи підприємства (А. Голобродько, Д. Зінченко).

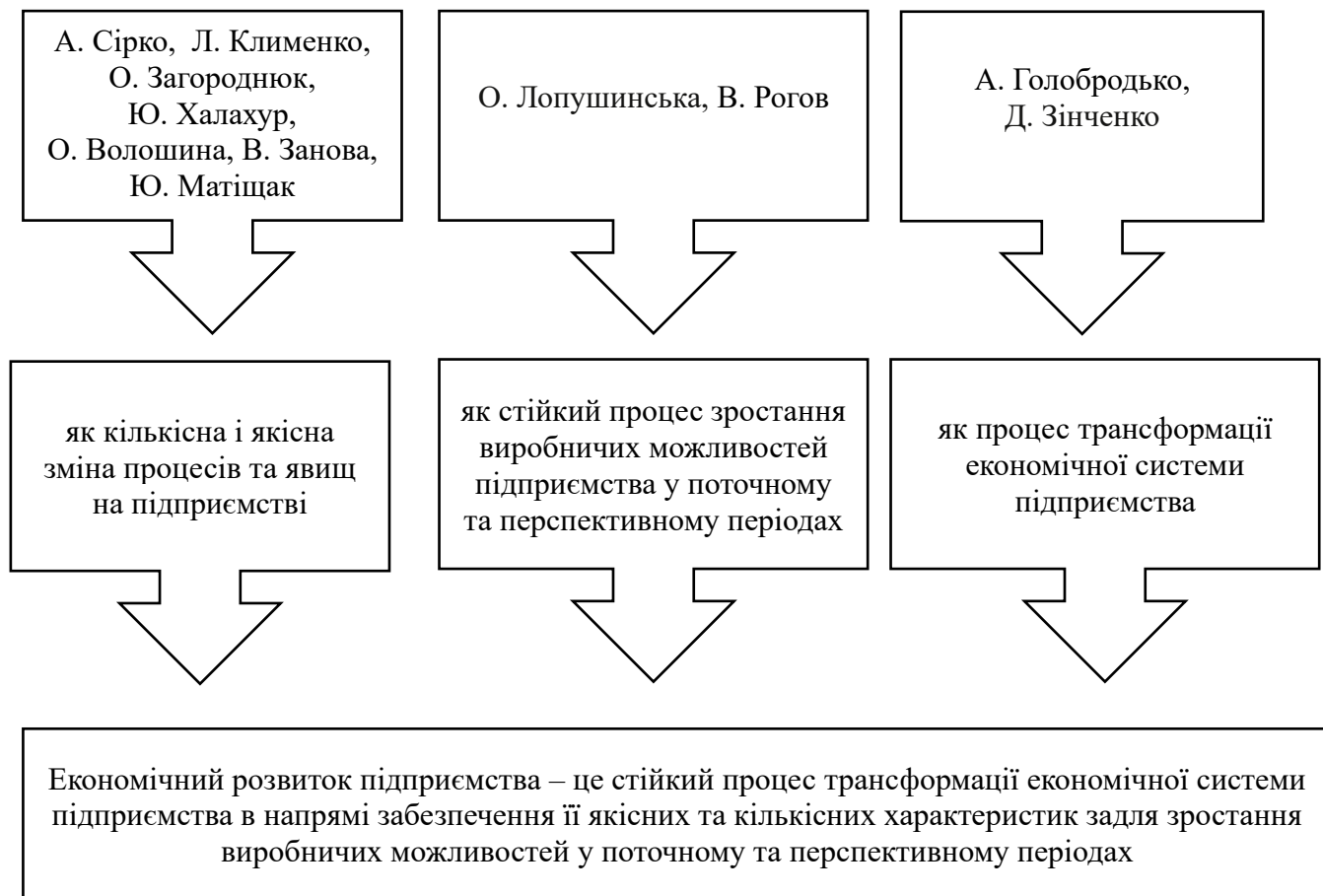


Рис.1.1. Підходи до сутнісної характеристики економічного розвитку підприємства

Розглянуті підходи дозволяють трактувати економічний розвиток підприємства як стійкий процес трансформації економічної системи підприємства в напрямі забезпечення її якісних та кількісних характеристик задля зростання виробничих можливостей у поточному та перспективному періодах.

Економічний розвиток підприємства передбачає наявність кількісних та якісних змін, які призводять до покращення фінансової результативності його діяльності. Економічний розвиток підприємства має «процесний характер, тобто є розподіленим у часі, причому розвитку як процесу властива довготривалість, зважаючи на певну інерційність підприємства як об'єкта розвитку та наявність часового лага між імпульсом розвитку та відповідними йому змінами» [10].

Тому, важливим є дослідження видів економічного розвитку підприємства а також особливостей його забезпечення в сучасних умовах діяльності підприємства.

1.2. Класифікація видів економічного розвитку підприємства

Важливим в процесі дослідження є визначення видів економічного розвитку підприємства. Це дозволяє відслідкувати якісні та кількісні зміни, які відбуваються у різні часові періоди, за різними функціональними напрямками, періодом реалізації заходів по забезпеченню економічного розвитку, спрямованістю дій тощо. Слід зауважити, що існують різні точки зору щодо класифікації видів економічного розвитку підприємства. У дослідженні систематизуємо підходи до класифікації видів економічного розвитку, які існують у сучасній літературі.

Л. Ковальська виділяє наступну класифікацію видів економічного розвитку підприємства:

1. «За масштабом змін: загальний, локальний.
2. За якістю змін: прогресивний, регресивний.
3. За характером змін: спіральний, циклічний, спрямований.
4. За часом: ретроспективний, поточний, перспективний.
5. За середовищем: ендогенний, екзогенний, змішаний.
6. Залежно від складності змін: елементний, інтегральний, системний» [10].

І. Тюха пропонує наступну класифікація видів економічного розвитку:

1. «За масштабом поширення: загальний та локальний.
2. Залежно від перебігу змін: еволюційний, революційний.
3. Залежно від об'єкту змін: організаційний, соціальний, техніко-технологічний, економічний.
4. Залежно від керованості змін: керований, спонтанний.
5. Залежно від траєкторії руху: лінійний, нелінійний.

6. Залежно від динаміки змін: рівномірний, нерівномірний.

7. Залежно від рівня невизначеності процесів: прогнозований, випадковий» [11].

Л. В. Клименко, О. В. Загороднюк, Ю. Л. Халахур класифікують економічний розвиток підприємства за наступними ознаками:

1. «За характером перетворень: екстенсивний, інтенсивний, прогресивний, регресивний.

2. За тривалістю: поточний, короткостроковий, довгостроковий.

3. За відкритістю: відкритий, латентний.

4. За метою впливу: простий, розширений.

5. За можливістю керування: керований, некерований.

6. За масштабами: внутрішній, зовнішній.

7. За рівнем невизначеності: прогнозований, біфуркаційний, випадковий.

8. За змістом показників: якісний, кількісний.

9. За складністю змін: елементарний, інтегральний, системний» [12].

Як бачимо існують різні види економічного розвитку, які різняться за класифікаційними ознаками. Основне завдання менеджерів компанії полягає у тому, щоб чітко управляти та контролювати процеси, пов'язані із забезпеченням економічного розвитку підприємства. Таким чином, представимо класифікацію видів розвитку підприємства наступним чином (рис. 1.2). При визначенні напрямів забезпечення економічного розвитку підприємства, керівниками важливо приймати до уваги дану класифікацію, що дозволить ідентифікувати проблеми у діяльності підприємства та індивідуалізувати заходи для кожного виду такого розвитку. Тут важливо визначитись із загальними напрямками забезпечення економічного розвитку підприємства чи локальними; на які види потенціалу спрямовуватиметься розвиток; можливістю прогнозування змін у діяльності підприємства, характером економічних перетворень тощо.

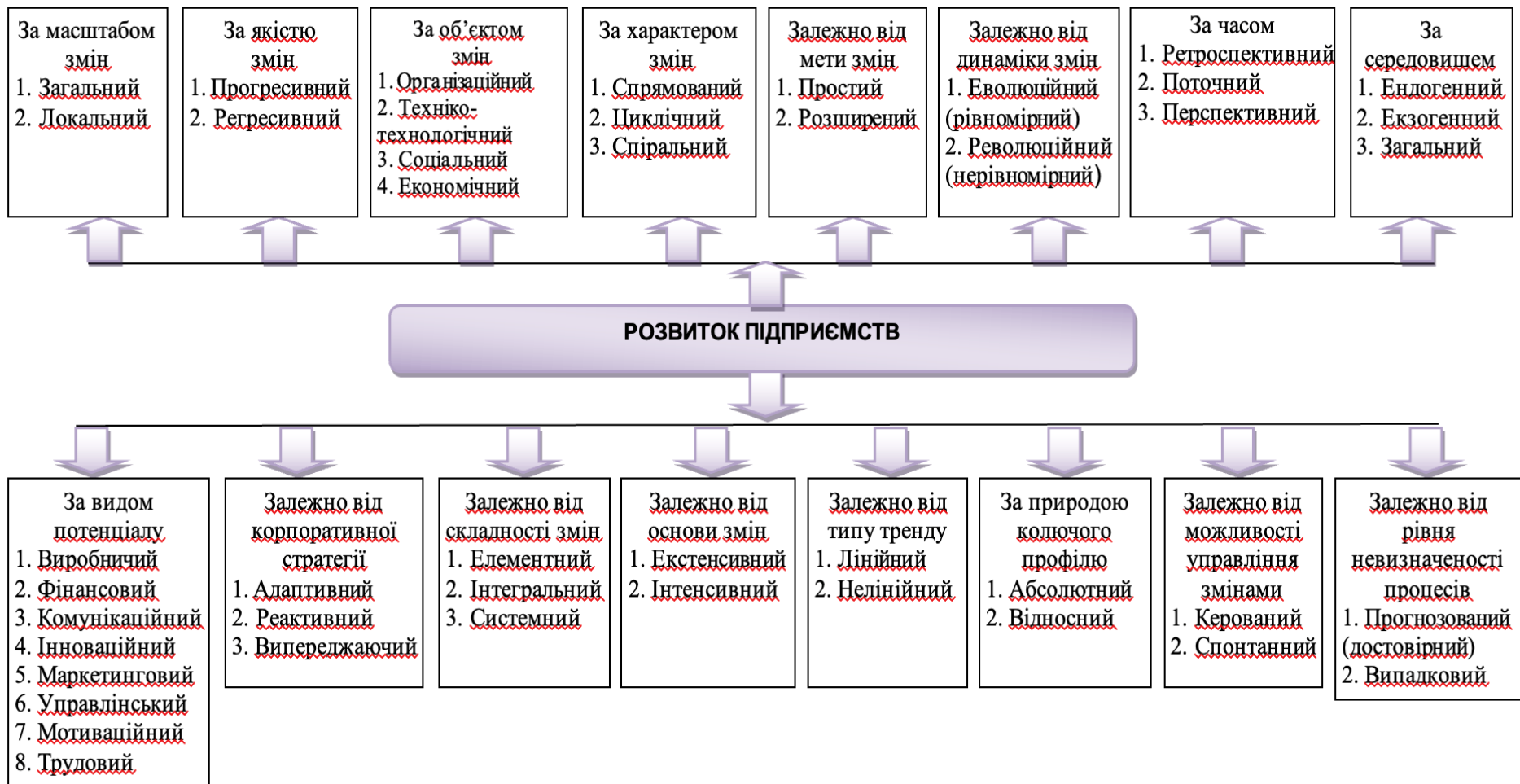


Рис. 1.2. Класифікація видів розвитку підприємства

1.3. Алгоритм оцінки економічного розвитку підприємства

Економічний розвиток підприємства є безперервним процесом, який вимагає постійного аналізу та оцінки задля виявлення проблем у його забезпеченні. У літературі існує ряд підходів щодо аналізу та оцінки рівня економічного розвитку підприємства, які мають як переваги так і недоліки у практичному використанні.

Серед переваг використання існуючих методичних підходів до аналізу та оцінки рівня економічного розвитку можна віднести:

- використання інтегральної оцінки, яка дозволяє пов'язати воедино різнопланові показники у єдиний коефіцієнт;
- використання оцінки стадії життєвого циклу підприємства, що відображає рівень його економічного розвитку.
- Серед недоліків варто виділити наступні:
 - наявність великої системи показників, що затрудняє можливість здійснити вибірку найбільш значимих показників для оцінки економічного розвитку;
 - використання експертних методів оцінки, які є суб'єктивними в оцінці економічного розвитку підприємства;
 - підміна понять «конкурентоспроможність підприємства», «потенціал підприємства» та «економічний розвиток підприємства».

Розглянемо деякі підходи до аналізу та оцінки рівня економічного розвитку підприємства. Ємельянов О. пропонує для оцінки економічного розвитку підприємств застосувати часткові та узагальнюючі показники. В якості часткових показників автор виокремлює «норми витрат ресурсів, якість готової продукції та ефективний термін експлуатації устаткування. Узагальнюючі показники такого оцінювання враховують усі поточні та інвестиційні витрати на виготовлення певного виду продукції» [13]. Інші науковці пропонують оцінювати економічний розвиток підприємства за системою показників, які

дозволяють визначити ефективність використання фінансових, трудових та матеріальних ресурсів, а також показники, які характеризують витрати [14]. Інший колектив авторів запропонував для оцінки економічного розвитку підприємства використовувати такі показники як «темپ зростання продажів; темп зростання собівартості; темп зростання чистого прибутку; темп зростання вартості активів; коефіцієнт сталого економічного зростання» [15]. Цікавим є підхід до оцінки економічного розвитку підприємства з позиції виділення «фінансово-економічних (рентабельність, ліквідність, оборотність активів, оборотного капіталу, фондомісткість, матеріаломісткість, продуктивність праці) та нефінансових показників (частка ринку, конкурентоспроможність, ефективність управління, соціальна відповідальність, інноваційна активність, частка нової продукції)» [16]. Інші науковці пропонують наступні показники для оцінки: «коефіцієнт концентрації залученого капіталу, коефіцієнт забезпеченості оборотними засобами, коефіцієнт реальної вартості майна, коефіцієнт накопиченої амортизації, коефіцієнт співвідношення оборотних і необоротних активів, кошти на придбання зовнішніх знань, кількість придбаного нового обладнання, розмір фінансування інформаційних і телекомунікаційних технологій, ступінь інноваційності, кількість досліджень і розробок у галузі тощо» [17].

Спробуємо розробити авторський підхід до дослідження економічного розвитку підприємства (рис. 1.3). На початковому етапі формується інформаційна база та період дослідження. Інформаційною базою є офіційна фінансова звітність підприємства. За період дослідження пропонується взяти 5 років а саме період 2020–2024 роки.

Напрямами аналітичного дослідження економічного розвитку підприємства є:

- аналіз та оцінка матеріальних ресурсів підприємства;
- аналіз та оцінка основних засобів підприємства;
- аналіз та оцінка оборотних засобів підприємства;
- аналіз та оцінка персоналу підприємства;
- аналіз та оцінка фінансової результативності діяльності підприємства;

– аналіз та оцінка рентабельності діяльності підприємства.

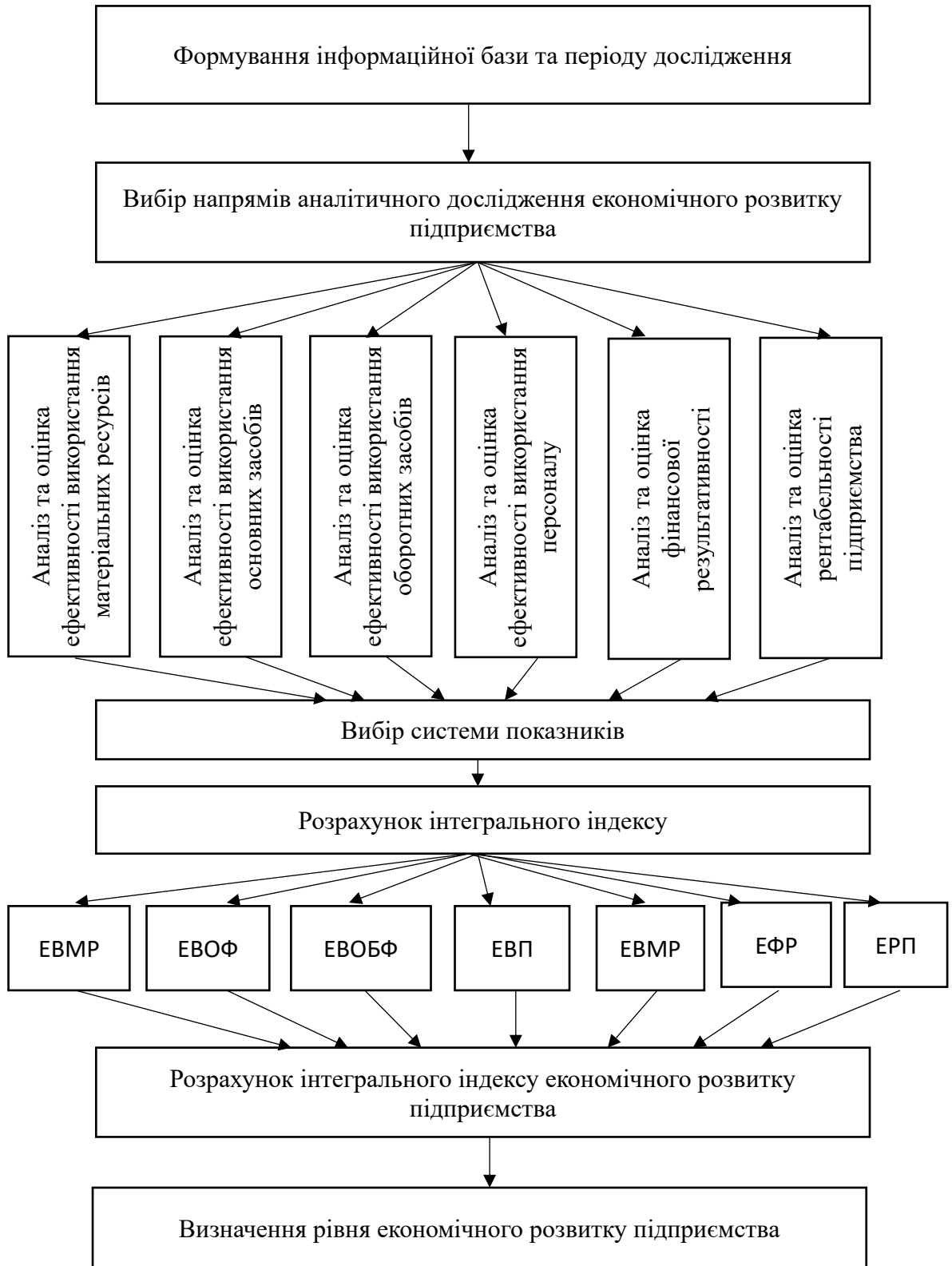


Рис.1.3. Алгоритм оцінки економічного розвитку підприємства

Наступним етапом є вибір системи показників оцінки для кожного із напрямів дослідження. Система показників оцінки економічного розвитку підприємства наведена у таблиці 1.1.

Таблиця 1.1. Система показників оцінки економічного розвитку підприємства

Група показників	Показники	Розрахунок показника
1	2	3
Показники ефективності використання матеріальних ресурсів	Матеріаломісткість	Матеріальні витрати/виручка від реалізації продукції
	Матеріаловіддача	Виручка від реалізації продукції/матеріальні витрати
	Питома вага матеріальних витрат в структурі собівартості продукції	Матеріальні витрати/собівартість реалізованої продукції x 100
Показники ефективності використання основних засобів	Фондомісткість	Середньорічна вартість основних засобів/виручка від реалізації продукції
	Фондовіддача	Виручка від реалізації продукції/середньорічна вартість основних засобів
	Фондорентабельність	Чистий фінансовий результат/середньорічна вартість основних засобів
Показники ефективності використання оборотних засобів	Тривалість одного обороту оборотних коштів	360/коефіцієнт оборотності оборотних засобів
	Коефіцієнт оборотності оборотних коштів	Виручка від реалізації продукції/середньорічна вартість оборотних засобів
	Коефіцієнт завантаження коштів в обороті	Середньорічна вартість оборотних засобів/виручка від реалізації продукції
	Рентабельність оборотних коштів	Чистий фінансовий результат/середньорічна вартість оборотних засобів
Показники ефективності використання персоналу	Виробіток	Виручка від реалізації продукції/середньооблікова чисельність персоналу
	Трудомісткість	Середньооблікова чисельність персоналу/виручка від реалізації продукції
Показники фінансової результативності	Валовий прибуток	Виручка від реалізації продукції – собівартість реалізованої продукції
	Фінансовий результат від операційної діяльності	Валовий прибуток + інші операційні доходи – адміністративні витрати – витрати на збут – інші операційні витрати
	Чистий фінансовий результат	Фінансовий результат від операційної діяльності + інші фінансові доходи + інші доходи – фінансові витрати – витрати з податку

Продовження таблиці 1.1

1	2	3
Показники рентабельності діяльності	Рентабельність продажів	Чистий фінансовий результат/виручка від реалізації продукції x 100
	Рентабельність активів	Чистий фінансовий результат/середньорічна вартість активів x 100
	Рентабельність власного капіталу	Чистий фінансовий результат/середньорічна вартість власного капіталу x 100
	Рентабельність продукції	Чистий фінансовий результат/собівартість продукції x 100
	Рентабельність основних засобів	Чистий фінансовий результат/середньорічна вартість основних засобів x 100
	Рентабельність виробництва	Чистий фінансовий результат/ (середньорічна вартість основних засобів + середньорічна вартість оборотного капіталу) x 100

Джерело: [18, 19, 20, 21]

На наступному етапі здійснюється розрахунок інтегрального індексу ефективності використання матеріальних ресурсів (ЕВМР), ефективності використання основних засобів (ЕВОЗ), ефективності використання оборотних засобів (ЕВОБЗ), ефективності використання персоналу (ЕВП), фінансової результативності (ФР) та рентабельності підприємства (РП). Для цього скористаємось методом стандартизації показників-стимуляторів та показників-дестимуляторів. Розрахунок показників-стимуляторів передбачає відношення фактичного значення показника, який характеризує і-ту ознаку економічного розвитку підприємства до максимального значення за досліджуваний часовий період. Для показників-дестимуляторів розрахунок часткового індексу здійснюється як відношення мінімального значення показника, який характеризує і-ту ознаку економічного розвитку підприємства до фактичного значення. Згодом за допомогою використання методу середньоарифметичної визначаємо інтегральний індекс за кожною складовою економічного розвитку підприємства.

Розрахунок інтегрального індексу економічного розвитку підприємства здійснюється за наступною формулою:

$$I = (I_{\text{ЕВМР}} + I_{\text{ЕВОЗ}} + I_{\text{ЕВОБЗ}} + I_{\text{ЕВП}} + I_{\text{ФР}} + I_{\text{РП}}) / n \quad (1.1)$$

де I_{EBMP} – інтегральний індекс ефективності використання матеріальних ресурсів;

I_{EBO3} – інтегральний індекс ефективності використання основних засобів;

I_{EBOB3} – інтегральний індекс ефективності використання оборотних засобів;

$I_{EBП}$ – інтегральний індекс ефективності використання персоналу;

$I_{ФР}$ – інтегральний індекс фінансової результативності;

$I_{РП}$ – інтегральний індекс рентабельності підприємства.

n - кількість часткових складових економічного розвитку підприємства (у даному дослідженні $n = 6$).

Розрахований інтегральний індекс дає можливість визначити рівень економічного розвитку підприємства (табл.1.2).

Таблиця 1.2. Кількісні межі рівнів економічного розвитку підприємства

Кількісні межі	Рівні економічного розвитку
[0,0÷0,49]	Низький
[0,5÷0,69]	Середній
[0,7÷1]	Високий

На останньому етапі визначається стадія життєвого циклу підприємства залежно від рівня його економічного розвитку. У таблиці 1.3 наведено відповідність рівня економічного розвитку підприємства фазі його життєвого циклу.

Таблиця 1.3. Відповідність рівня економічного розвитку підприємства фазі його життєвого циклу

Якісний рівень економічного розвитку	Фаза життєвого циклу підприємства	Рівень економічного розвитку
Низький	Депресія, криза	Низький
Середній	Рецесія, спад	Середній
Високий	Зростання, пік	Високий

Як бачимо, при низькому рівні економічного розвитку підприємство перебуватиме на фазі депресії та кризи. При середньому рівні економічного розвитку підприємство знаходитиметься на етапі рецесії та спаду. Зростання та пік характерний для підприємств із високим рівнем економічного розвитку.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ ТА ОЦІНКА ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА

2.1. Загальна характеристика підприємства ПрАТ «СКФ Україна» та аналіз основних показників його діяльності

ПрАТ СКФ «Україна» – сучасне підприємство із виробництва підшипників, яке має досвід діяльності у багатьох сферах. Підприємство здійснює діяльність в таких сферах як:

- підшипники і підшипникові вузли;
- ущільнення;
- мехатроніка;
- сервіс і системи змащування.

Компанія виготовляє роликові конічні підшипники середньої розмірної групи (mTRB), які використовуються у вузлах вантажівок, та малої розмірної групи (sTRB), які використовуються в коробках передач легкових автомобілів (основний споживач – Volkswagen).

Також компанія виготовляє компоненти роликових конічних підшипників (ролики, точені кільця, сепаратори), які реалізує заводам Групи СКФ.

Аналіз основних показників діяльності ПрАТ «СКФ Україна» наведено у таблиці 2.1. У цілому, можемо спостерігати погіршення економічної результативності діяльності підприємства. Власний капітал підприємства скоротився з 1059482 тис. грн у 2020 році до 498854 тис. грн у 2024 році. Суттєвого зниження зазнала виручка від реалізації продукції. У 2024 році значення цього показника склало 586192 тис. грн, що на 56% менше минулого періоду. Собівартість продукції теж зазнавала зниження. Підприємство за період 2020–2023 років отримувало валовий прибуток. Проте, у 2024 році підприємством було отримано валового збитку в розмірі 135332 тис. грн.

Таблиця 2.1. Основні показники господарської діяльності підприємства за 2020–2024 роки

Показники	Рік					Відхилення							
	2020	2021	2022	2023	2024	2021/2020		2022/2021		2023/2022		2024/2023	
						+, -	%	+, -	%	+, -	%	+, -	%
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Власний капітал, тис. грн.	1059482	1121465	1187987	952764	498854	61983	5,9	66522	5,9	-235223	-19,8	-453910	-47,6
Чистий дохід (виручка) від реалізації (товарів, робіт, послуг), тис. грн.	1451257	1980540	1708310	1340754	586192	529283	36,5	-272230	-13,7	-367556	-21,5	-754562	-56,3
Собівартість реалізованої продукції, тис. грн.	1231128	1637087	1466394	1258750	721524	405959	33,0	-170693	-10,4	-207644	-14,2	-537226	-42,7
Валовий прибуток, тис. грн.	220129	343453	241916	82004	(135332)	123324	56,0	-101537	-29,6	-159912	-66,1	-217336	-265,0
Чистий фінансовий результат (прибуток / збиток), тис. грн.	74750	103632	18467	(327086)	(330944)	28882	38,6	-85165	-82,2	-236256	-1279,3	-113155	52,0
Середньоспискова чисельність працюючих, осіб	1312	1354	1224	1982	755	42	3,2	-130	-9,6	758	61,9	-1227	-61,9
Середньорічна вартість основних фондів, тис. грн.	446577	543252	535190	509451	486562	96675	21,6	-8062	-1,5	-25739	-4,8	-22889	-4,5
Середньорічна вартість оборотних коштів підприємства, тис. грн.	733717	767274	863765	811414	373150	33557	4,6	96491	12,6	-52351	-6,1	-438264	-54,0
Продуктивність праці, тис. грн./чол.	1106	1462	1395	676	776	356	32,2	-67	-4,6	-719	-51,5	100	14,8
Матеріальні витрати, тис. грн.	785549	1254572	1126542	990537	367515	469023	59,7	-128030	-10,2	-136005	-12,1	-623022	-62,9

Продовження таблиці 2.1

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Матеріаломісткість, грн./грн.	0,54	0,63	0,66	0,74	0,63	0,09	16,7	0,03	4,8	0,08	12,1	-0,11	-14,9
Фондовіддача, грн./грн.	3,2	3,64	3,19	2,63	1,2	0,44	13,8	-0,45	-12,4	-0,56	-17,6	-1,43	-54,4
Рентабельність власного капіталу, %	7,0	9,2	1,5	-	-	2,2	31,4	-7,7	-83,7	-	-	-	-
Рентабельність продукції, %	6,1	6,3	1,2	-	-	0,2	3,3	-5,1	-81,0	-	-	-	-
Рентабельність підприємства, %	6,3	7,9	1,3	-	-	1,6	25,4	-6,6	-83,5	-	-	-	-
Дебіторська заборгованість, тис. грн.	27819	27022	-	-	24,0	-797	-2,9	-	-	-	-	-	-
Кредиторська заборгованість, тис. грн.	139501	152780	182339	100947	90503	13279	9,5	29559	19,3	-81392	-44,6	-10444	-10,3

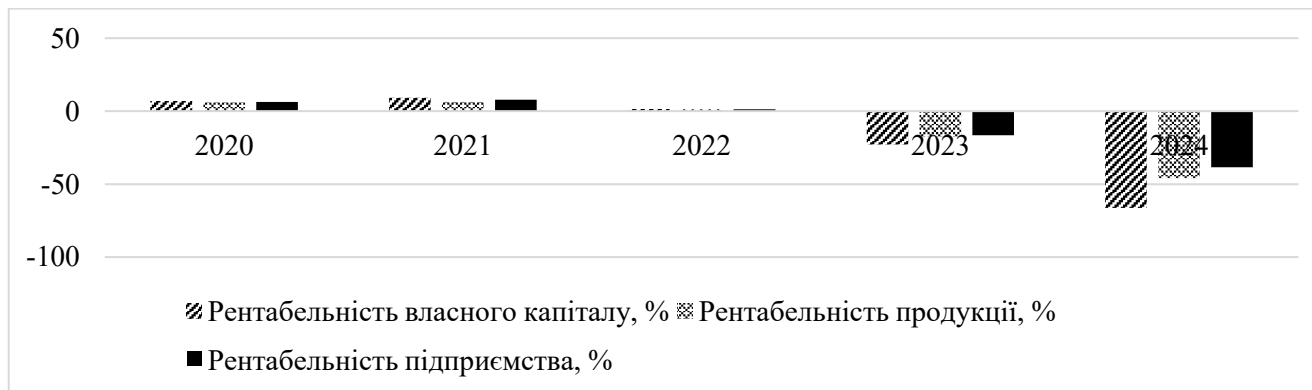


Рис. 2.1. Динаміка видів рентабельності підприємства

Щодо показника чистого фінансового результату, бо бачимо його негативну динаміку, де підприємством у 2023 та 2024 роках було отримано збиток в розмірі 327086 тис. грн та 330944 тис. грн відповідно. Відмічається зниження рівня збитковості підприємства у 2024 році порівняно з 2023 роком.

Спостерігаємо щорічне зниження чисельності персоналу підприємства, що зумовлено погіршенням економічної результативності його діяльності. Особливо це помітно у 2024 році, який став і кризовим для підприємства, де відбулося значне скорочення чисельності персоналу внаслідок руйнування одного із його цехів. Знижується вартість основного та оборотного капіталу, що теж вказує на скорочення виробничих потужностей підприємства.

Показник, який характеризує ефективність використання персоналу підприємства мав різну динаміку за аналізований період. У 2021 році значення цього показника зросло на 32%; у 2022 році та 2023 році відмічаємо його зниження на 4,6% та 51,5%, а у 2024 році продуктивність праці знову зросла на 14,8%.

Фондовіддача як показник ефективності використання основних засобів підприємства у 2024 році порівняно з 2020 роком зазнала зниження на 2,0 грн./грн.

Вартість матеріальних витрат підприємства за досліджуваний період характеризувалася різними значеннями, які відобразилися на показнику матеріаломісткості. Матеріаломісткість продукції, як показник ефективності використання матеріальних ресурсів зросла за період 2020–2024 років. Така ситуація вказує на погіршення ефективності використання матеріальних ресурсів та про наявність ресурсомісткого виробництва.

Оскільки підприємство у 2023 та 2024 роках не отримувало прибуток, відповідно за цей період воно було нерентабельним (рис. 2.1). Отож, бачимо, що досліджуване підприємство значно знизило свою економічну результативність та наявні значні проблеми у забезпеченні його економічного розвитку. Проведемо більш детальніший аналіз та оцінку економічного розвитку підприємства.

2.2. Аналіз економічного розвитку підприємства

Здійснимо аналіз економічного розвитку підприємства за такими напрямками: матеріальні ресурси, персонал, основний та оборотний капітал, фінансові ресурси. Аналіз ефективності використання матеріальних ресурсів підприємства наведено у таблиці 2.2. Наведені у таблиці дані показують наступну ситуацію. Як було відмічено вище, виручка від реалізації продукції зазнавала щорічного зниження окрім 2021 року, де вона зросла на 36,5%. Собівартість реалізованої продукції мала таку ж динаміку. У 2021 році значення цього показника зросло на 33%. У подальших періодах собівартість реалізованої продукції знижувалась на 10,4%, 14,2% та 42,7% відповідно. Така ж ситуація була і щодо матеріальних витрат підприємства (у 2021 році зростали, у 2022–2024 роках знижувались). Показниками ефективності використання матеріальних ресурсів підприємства є матеріаломісткість та матеріаловіддача. Аналіз даних показників показує зниження ефективності використання матеріальних ресурсів підприємства. Матеріаломісткість продукції зазнала зростання за період 2020–2024 років. У 2020 році значення матеріаломісткості становило 0,54 грн./грн., у 2024 році склало 0,63 грн./грн., де відхилення склало 0,09 грн./грн. Відповідно матеріаловіддача знизилась з 1,85 грн./грн. у 2020 році до 1,60 грн./грн. у 2024 році.

Однак, позитивним є зниження питомої ваги матеріальних витрат в структурі собівартості продукції. Як бачимо, частка матеріальних витрат в структурі собівартості продукції у 2024 році склала 50,9%. Відмічаємо суттєве зниження рентабельності матеріальних витрат, що зумовлено погіршенням фінансової результативності діяльності підприємства.

Отже, робимо висновок про зниження ефективності використання матеріальних ресурсів підприємства як складової його економічного розвитку.

Проведемо аналіз та оцінку ефективності використання персоналу підприємства, результати якої представимо у таблиці 2.3.

Таблиця 2.2. Аналіз ефективності використання матеріальних ресурсів підприємства

Показники	Рік					Відхилення							
	2020	2021	2022	2023	2024	2021/2020		2022/2021		2023/2022		2024/2023	
						+,-	%	+,-	%	+,-	%	+,-	%
Виручка від реалізації продукції, тис. грн.	1451257	1980540	1708310	1340754	586192	529283	36,5	-272230	-13,7	-367556	-21,5	-754562	-56,3
Собівартість реалізованої продукції, тис. грн.	1231128	1637087	1466394	1258750	721524	405959	33,0	-170693	-10,4	-207644	-14,2	-537226	-42,7
Матеріальні витрати виготовленої продукції, тис. грн.	785549	1254572	1126542	990537	367515	469023	59,7	-128030	-10,2	-136005	-12,1	-623022	-62,9
Матеріаломісткість продукції, грн./грн.	0,54	0,63	0,66	0,74	0,63	0,09	16,7	0,03	4,8	0,08	12,1	-0,11	-14,9
Матеріаловіддача продукції, грн./грн.	1,85	1,58	1,52	1,35	1,60	-0,27	-14,5	-0,06	-3,9	-0,16	-10,7	0,24	17,8
Питома вага матеріальних витрат в структурі собівартості продукції, %	63,8	76,6	76,8	78,7	50,9	12,8	20,1	0,2	0,2	1,9	2,4	-27,8	-35,3
Чистий фінансовий результат діяльності підприємства, тис. грн.	63,8	76,6	76,8	78,7	50,9	12,8	20,1	0,2	0,3	1,9	2,5	-27,8	-35,3
Рентабельність матеріальних ресурсів, %	9,5	8,3	1,6	-	-	-1,3	-	-6,6	-	-	-	-	-

Таблиця 2.3. Аналіз ефективності використання персоналу підприємства за період 2020–2024 років

Показники	2020	2021	2022	2023	2024	Абсолютне відхилення, (+,-)				Відносне відхилення, %			
						2021/ 2020	2022/ 2021	2023/ 2022	2024/ 2023	2021/ 2020	2022/ 2021	2023/ 2022	2024/ 2023
Чистий дохід (виручка) від реалізації (товарів, робіт, послуг), тис. грн.	145125 7	198054 0	170831 0	134075 4	586192	529283	- 272230	- 367556	- 754562	36,5	-13,7	-21,5	-56,3
Чисельність промислово-виробничого персоналу, осіб	1312	1354	1224	1982	755	42	-130	758	-1227	3,2	-9,6	61,9	-61,9
з них робітників	918	975	918	1447	551	56	-57	529	-896	6,1	-5,8	57,6	-61,9
Питома вага робітників у складі промислово-виробничого персоналу, %	70	72	75	73	73	2	3	-2	0	2,9	4,2	-2,7	0,0
Загальна кількість відпрацьованих усіма робітниками:													
- людино-днів, тис.	291,3	297,9	203,2	356,8	166,1	6,6	-94,7	153,6	-190,7	2,3	-31,8	75,6	-53,4
- людино-годин, тис.	2330,1	2383,0	1625,5	2854,1	1328,8	52,9	-757,6	1228,6	-1525,3	2,3	-31,8	75,6	-53,4
Кількість відпрацьованих днів одним робітником, днів	222	220	166	180	220	-2	-54	14	40	-0,9	-24,5	8,4	22,2
Тривалість робочого дня, год.	8	8	8	8	8	-	-	-	-	-	-	-	-
Середньорічний виробіток:													
- працівника, тис. грн.	1106	1462	1395	676	776	356	-67	-719	100	32,2	-4,6	-51,5	14,8
- робітника, тис. грн.	1580,2	2031,6	1860,9	926,7	1063,6	451,4	-170,7	-934,2	136,9	28,6	-8,4	-50,2	14,8
Середньоденний виробіток робітника, тис. грн.	7,1	9,2	11,2	5,1	4,8	2,1	2,0	-6,1	-0,3	29,7	21,4	-54,1	-6,1
Середньогодинний виробіток робітника, тис. грн.	0,9	1,2	1,4	0,6	0,6	0,3	0,2	-0,8	0,0	29,7	21,4	-54,1	-6,1

Вихідними показниками для аналізу та оцінки ефективності використання персоналу підприємства є виручка від реалізації продукції та чисельність персоналу. Щодо виручки від реалізації продукції, то бачимо, що у 2021 році значення цього показника зазнало зростання, проте у подальшому відмічається його спад. На підприємстві також спостерігається зниження чисельності персоналу у 2024 році порівняно з базовим періодом. Відмічаємо збільшення питомої ваги робітників у загальній структурі персоналу підприємства. У 2020 році на підприємстві працювало 918 робітників, що становило 70% від усього персоналу; у 2024 році чисельність робітників складала 551 ос., що становило 73% чисельності усіх працівників. Тобто на фоні зниження чисельності робітників, відмічаємо зростання її питомої ваги. Тривалість робочого дня за весь досліджуваний період не змінювалася і становила 8 годин. Щодо кількості відпрацьованих днів, то ситуація була різною. У 2021 році працівниками було відпрацьовано 220 днів, що на 2 дні менше минулого періоду. У 2022 році у зв'язку із вторгненням на територію України, кількість днів значно скоротилася і склала 166 дн., що на 54 дні менше цього періоду. У 2023 році спостерігаємо збільшення кількості відпрацьованих днів до 180, а у 2024 році до 220. Відповідно, така ситуація вплинула на кількість відпрацьованих усіма працівниками людино-днів та людино-годин, яка у 2024 році знизилась порівняно з 2020 роком.

Різні темпи спаду виручки від реалізації продукції та чисельності персоналу зумовили різну динаміку показників продуктивності праці. Так, середньорічна продуктивність праці персоналу підприємства у 2021 році зросла на 32,2%, у 2022 році знизилась на 4,6%, а у 2023 році на 51,5%, а у 2024 році знову зросла на 14,8%. Середньорічна продуктивність праці робітників мала таку ж динаміку: у 2021 році зросла на 28,6%; у 2022 році та 2023 році знизилась на 8,4% та 50,2%, а у 2024 році зросла на 14,8%. У цілому, за період 2020-2024 років на підприємстві відмічається негативна динаміку ефективності використання персоналу підприємства. Аналіз ефективності використання основних та оборотних засобів підприємства наведено у таблицях 2.4 та 2.5.

Таблиця 2.4. Аналіз ефективності використання основних засобів підприємства за період 2020–2024 років

Показники	2020р.	2021р.	2022р.	2023р.	2024р.	Абсолютне відхилення, (+,-)				Відносне відхилення, %			
						2021/ 2020	2022/ 2021	2023/ 2022	2024/ 2023	2021/ 2020	2022/ 2021	2023/ 2022	2024/ 2023
Чистий дохід (виручка) від реалізації (товарів, робіт, послуг), тис. грн.	1451257	1980540	1708310	1340754	586192	529283	-272230	-367556	-754562	36,5	-13,7	-21,5	-56,3
Середньорічна вартість основних виробничих засобів, тис. грн.	446577	543252	535190	509451	486562	96675	-8062	-25739	-22889	21,6	-1,5	-4,8	-4,5
Фондовіддача основних виробничих засобів, грн./грн.	3,2	3,64	3,19	2,63	1,2	0,44	-0,45	-0,56	-1,43	13,8	-12,4	-17,6	-54,4
Фондомісткість основних виробничих засобів, грн./грн.	0,31	0,27	0,31	0,38	0,83	-0,04	0,04	0,07	0,45	-12,9	14,8	22,6	118,4
Фондорентабельність основних засобів, %	16,7	19,1	3,5	-64,2	-68,0	2,4	-15,6	-67,7	-3,8	-	-	-	-

Таблиця 2.5. Аналіз показників ефективності використання оборотних коштів підприємства за період 2020–2024 років

Показники	2020р.	2021р.	2022р.	2023р.	2024р.	Абсолютне відхилення, (+,-)				Відносне відхилення, %			
						2021/ 2020	2022/ 2021	2023/ 2022	2024/ 2023	2021/ 2020	2022/ 2021	2023/ 2022	2024/ 2023
Чистий дохід (виручка) від реалізації (товарів, робіт, послуг), тис. грн.	1451257	1980540	1708310	1340754	586192	529283	-272230	-367556	-754562	36,5	-13,7	-21,5	-56,3
Чистий фінансовий результат (прибуток / збиток), тис. грн.	74750	103632	18467	(327086)	(330944)	28882	-85165	-345553	-3858	38,6	-82,2	-1871,2	1,2
Кількість днів аналізованого періоду	222	220	166	180	220	-2	-54	14	40	-0,9	-24,5	8,4	22,2
Середній залишок оборотних коштів, тис. грн.	733717	767274	863765	811414	373150	33557	96491	-52351	-438264	4,6	12,6	-6,1	-54,0
Тривалість одного обороту оборотних коштів, днів	185	141	185	221	232	-43	43	36	11	-23,4	30,5	19,7	5,2
Коефіцієнт оборотності оборотних коштів	1,98	2,58	1,98	1,65	1,57	0,60	-0,60	-0,33	-0,08	30,5	-23,4	-16,5	-4,9
Коефіцієнт завантаження коштів в обороті	0,51	0,39	0,51	0,61	0,64	-0,12	0,12	0,10	0,03	-23,4	30,5	19,7	5,2
Рентабельність оборотних коштів, %	10,2	13,5	2,1	-40,3	-88,7	3,3	-11,3	-42,4	-48,3	-	-	-	-

Виручка від реалізації продукції підприємства у 2021 році порівняно з 2020 роком зросла на 36,5%, у подальшому відбувалося зниження. Вартість основних засобів підприємства у 2021 році у порівнянні з минулим періодом зросла на 21,6%, у 2022-2024 роках вона знижувалась на 1,5%, 4,8%, 4,5% відповідно. Показниками ефективності використання основних засобів підприємства є фондвіддача і фондомісткість. Аналіз даних показників показує погіршення ситуації щодо ефективності використання основних засобів підприємства. Так, фондвіддача основних засобів зростала лише у 2021 році (13,8%). У 2022–2024 роках можемо бачити зниження даного показника на 12,4%, 17,6%, 54,4% відповідно по роках. Фондомісткість як обернений показник до фондвіддачі у 2021 році знизилась, а у подальших періодах зростала. Щодо рентабельності основних засобів, то вона спостерігалась у 2020 році де становила 10,2%, 2021 році – 13,5% та у 2022 році на рівні 3,5%. У подальшому внаслідок збитковості підприємства, його основні засоби були нерентабельні.

Аналіз ефективності використання оборотних коштів підприємства показує наступну ситуацію. Кількість днів аналізованого періоду дещо змінювалася протягом досліджуваного періоду, що зумовлено наявністю воєнного стану в країні. Вартість оборотного капіталу підприємства у 2021 році зросла на 4,6%, а у 2022 році на 12,6%. У 2023 році відмічаємо зниження вартості оборотного капіталу на 6,1%, а у 2024 році 54%. Тривалість одного обороту оборотних коштів зросла з 185 днів у 2020 році до 232 днів у 2024 році. Коефіцієнт оборотності оборотних активів знизився. У 2020 році цей показник становив 1,98 од., а у 2024 році склав 1,57 од. Відповідно, коефіцієнт завантаженості коштів в обороті, який є оберненим показником до коефіцієнту оборотності зріс за весь період з 0,51 од. до 0,64 од. Спостерігаємо суттєве зниження рентабельності оборотного капіталу підприємства.

Аналіз фінансових результатів діяльності підприємства за 2020–2024 роки наведено у таблиці 2.6.

Таблиця 2.6. Аналіз фінансових результатів господарської діяльності підприємства за 2020–2024 роки

Показники	Рік					Відхилення							
	2020	2021	2022	2023	2024	2021/2020		2022/2021		2023/2022		2024/2023	
						+,-	%	+,-	%	+,-	%	+,-	%
Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції, тис. грн.	1451257	1980540	1708310	1340754	586192	529283	36,5	-272230	-13,7	-367556	-21,5	-754562	-56,3
Собівартість реалізованої продукції, тис. грн.	1231128	1637087	1466394	1258750	721524	405959	33,0	-170693	-10,4	-207644	-14,2	-537226	-42,7
Валовий прибуток, тис. грн.	220129	343453	241916	82004	(135332)	123324	56,0	-101537	-29,6	-159912	-66,1	-217336	-265,0
Інші операційні доходи, тис. грн.	67093	44005	58304	100869	58439	-23088	-34,4	14299	32,5	42565	73,0	-42430	-42,1
Адміністративні витрати, тис. грн.	46733	54244	56673	57374	45439	7511	16,1	2429	4,5	701	1,2	-11935	-20,8
Витрати на збут, тис. грн.	82406	110116	85460	52165	15976	27710	33,6	-24656	-22,4	-33295	-39,0	-36189	-69,4
Інші операційні витрати, тис. грн.	51568	74928	84840	312462	169569	23360	45,3	9912	13,2	227622	268,3	-142893	-45,7
Фінансовий результат від операційної діяльності, тис. грн.	106515	148170	73247	290941	307877	41655	39,1	-74923	-50,6	217694	297,2	16936	5,8
Інші фінансові доходи, тис. грн.	3633	1575	2113	3271	21303	-2058	-56,6	538	34,2	1158	54,8	18032	551,3
Фінансовий результат від звичайної діяльності до оподаткування, тис. грн.	98466	138542	36056	(324238)	(330714)	40076	40,7	-102486	-74,0	-360294	-999,3	-6476	2,0
Чистий фінансовий результат, тис. грн.	74750	103632	18467	(327086)	(330944)	28882	38,6	-85165	-82,2	-345553	-1871,2	-3858	1,2

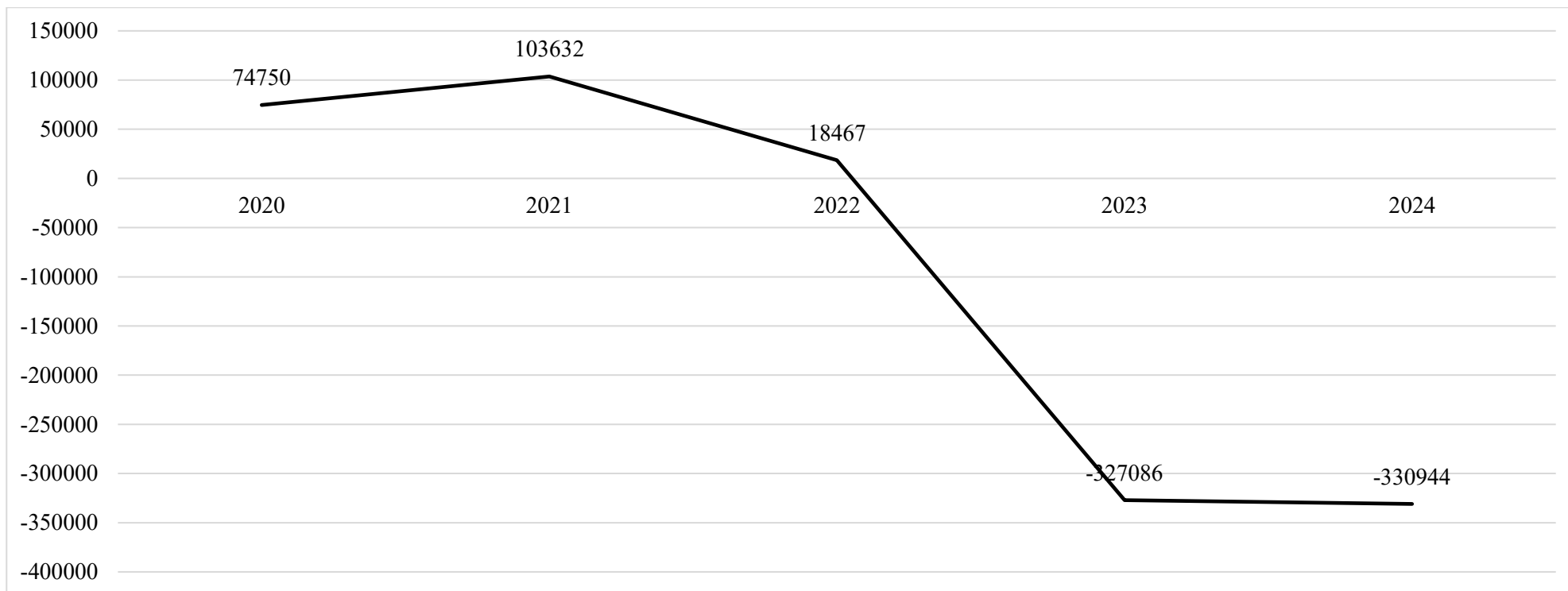


Рис. 2.2. Динаміка чистого фінансового результату діяльності підприємства

Аналіз показників, наведених у таблиці 2.6 дозволяє зробити наступні узагальнення. Як зазначалося вище, виручка від реалізації продукції у 2021 році зросла порівняно з минулим періодом. Проте, у 2022–2024 роках спостерігаємо зниження даного показника. Собівартість продукції теж у 2021 році порівняно з 2020 роком зросла на 33%, проте далі відмічаємо її зниження. Відповідно, валовий прибуток підприємства у 2021 році зріс на 56%, однак у подальших часових періодах знижувався і у 2024 році підприємство отримало валовий збиток. Інші операційні доходи підприємства мали різну динаміку: у 2021 році вони знизилась на 34,4%, у 2022 році – зросли на 32,5%, у 2023 році – зросли на 73,0%, а у 2024 році знизилась на 42,1%. Адміністративні витрати підприємства щороку зростали за винятком 2024 року, де вони знизилась на 20,8% порівняно з минулим роком. Витрати на збут зростали лише у 2021 році, далі можемо побачити їх щорічне зниження. Інші операційні витрати мали динаміку щорічного зростання, окрім 2024 року, де вони знизилась на 45,7%. Така динаміка доходів та витрат негативно вплинула на фінансову результативність діяльності підприємства, яка значно погіршилася за аналізований період і призвела до його збитковості у 2023 та 2024 роках. Таким чином, бачимо, що підприємство є фінансово неспроможне, що негативно відображається на його економічному розвитку.

Аналіз показників рентабельності діяльності підприємства наведено у таблиці 2.7. Аналіз показників рентабельності підтверджує негативну ситуацію на підприємстві, пов'язану із його фінансовою результативністю. Рентабельність продаж підприємства скоротилась з 5,2% у 2020 році до 1,1% у 2022 році; рентабельність активів знизилась з 5,4% у 2020 році до 1,1% у 2022 році; рентабельність власного капіталу знизилась з 7,0% у 2020 році до 1,5% у 2022 році; рентабельність продукції скоротилась з 6,1% до 1,2% у цьому ж періоді; рентабельність основних засобів знизилась з 16,7% до 3,5%; рентабельність виробництва скоротилась з 6,3% до 1,3%. Таким чином, відмічаємо скорочення усіх видів рентабельності у 2022 році порівняно з базовим періодом. У 2023 та 2024 роках підприємство було рентабельне.

Таблиця 2.7. Аналіз показників рентабельності діяльності підприємства за 2020–2024 роки

Показники	2020	2021	2022	2023	2024	Абсолютне відхилення, (+,-)				Відносне відхилення, %			
						2021/ 2020	2022/ 2021	2023/ 2022	2024/ 2023	2021/ 2020	2022/ 2021	2023/ 2022	2024/ 2023
Власний капітал, тис. грн.	1059482	1121465	1187987	952764	498854	61983	66522	-235223	-453910	5,9	5,9	-19,8	-47,6
Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції, тис. грн.	1451257	1980540	1708310	1340754	586192	529283	-272230	-367556	-754562	36,5	-13,7	-21,5	-56,3
Чистий фінансовий результат діяльності підприємства (збиток), тис. грн.	74750	103632	18467	(327086)	(330944)	28882	-85165	-345553	-3858	38,6	-82,2	-1871,2	1,2
Активи підприємства, тис. грн.	1395403	1492899	1701690	1310207	1011715	97496	208791	-391483	-298492	7,0	14,0	-23,0	-22,8
Собівартість реалізованої продукції, тис. грн.	1231128	1637087	1466394	1258750	721524	405959	-170693	-207644	-537226	33,0	-10,4	-14,2	-42,7
Середньорічна вартість нематеріальних активів і основних засобів, тис. грн.	446577	543252	535190	509451	486562	96675	-8062	-25739	-22889	21,6	-1,5	-4,8	-4,5
Середньорічні залишки оборотних засобів, тис. грн.	733717	767274	863765	811414	373150	33557	96491	-52351	-438264	4,6	12,6	-6,1	-54,0
Середньорічна вартість основних виробничих фондів (основного капіталу), тис. грн.	1180294	1310526	1398955	1320865	859712	130232	88429	-78090	-461153	11,0	6,7	-5,6	-34,9
Рентабельність продажів, %	5,2	5,2	1,1	-	-	-	-4,2	-	-	-	-79,3	-	-
Рентабельність активів, %	5,4	6,9	1,1	-	-	1,5	-5,9	-	-	29,6	-84,4	-	-
Рентабельність власного капіталу, %	7,0	9,2	1,5	-	-	2,2	-7,7	-	-	31,4	-83,7	-	-
Рентабельність продукції, %	6,1	6,3	1,2	-	-	0,2	-5,1	-	-	3,3	-81,0	-	-
Рентабельність основних засобів, %	16,7	19,1	3,5	-	-	2,4	-15,6	-	-	14,4	-81,7	-	-
Рентабельність виробництва, %	6,3	7,9	1,3	-	-	1,6	-6,6	-	-	25,4	-83,5	-	-

2.3. Комплексна оцінка економічного розвитку підприємства

Проведемо комплексну оцінку економічного розвитку підприємства. Комплексна оцінка економічного розвитку підприємства за період 2020–2024 рр. показує наступні результати (табл. 2.8):

- відмічається негативна динаміка показників ефективності використання матеріальних ресурсів – погіршення економічного розвитку;
 - відмічається негативна динаміка показників ефективності використання основних засобів – погіршення економічного розвитку;
 - відмічається негативна динаміка показників ефективності використання оборотних засобів – погіршення економічного розвитку;
 - відмічається негативна динаміка показників ефективності використання персоналу – погіршення економічного розвитку;
 - відмічається негативна динаміка показників фінансової результативності – погіршення економічного розвитку;
 - відмічається негативна динаміка показників рентабельності – погіршення економічного розвитку.
- Отож, загалом, підприємство має економічний спад по усіх показниках його діяльності.

У таблиці 2.9 наведено вихідні та стандартизовані значення показників, що характеризують економічний розвиток підприємства. Стандартизовані значення показників дозволили розрахувати інтегральний індекс ефективності використання матеріальних ресурсів (ЕВМР), інтегральний індекс ефективності використання основних засобів (ЕВОЗ), інтегральний індекс ефективності використання оборотних засобів (ЕВОБЗ), інтегральний індекс ефективності використання персоналу (ЕВП), інтегральний індекс фінансової результативності (ФР), інтегральний індекс рентабельності підприємства (РП).

Таблиця 2.8. Комплексна оцінка економічного розвитку підприємства за період 2020–2024 рр.

Показники	Бажаний стан розвитку	Характеристика показника	2020 р.	2024 р.	Тенденції розвитку за період 2016–2020 рр.	Якісна характеристика показника за період 2016–2020 рр.
1	2	3	4	5	6	7
Показники ефективності використання матеріальних ресурсів						
Матеріаломісткість, грн./грн.	зниження	«...матеріаломісткість характеризує скільки матеріальних витрат припадає на одиницю виготовленої продукції; матеріаловіддача характеризує який обсяг виробленої продукції припадає на одиницю матеріальних витрат»	0,54	0,63	негативна	Зниження ефективності використання матеріальних ресурсів підприємства
Матеріаловіддача, грн./грн.	зростання		1,85	1,60	негативна	
Питома вага матеріальних витрат в структурі собівартості продукції, %	зниження		63	50	позитивна	
Показники ефективності використання основних засобів						
Фондовіддача основних виробничих засобів, грн./грн.	зростання	«...фондовіддача характеризує який обсяг виробленої продукції припадає на одиницю основного капіталу; фондомісткість характеризує скільки основного капіталу припадає на одиницю виготовленої продукції»	3,2	1,2	негативна	Зниження ефективності використання основних засобів підприємства
Фондомісткість основних виробничих засобів, грн./грн.	зниження		0,31	0,83	негативна	
Фондорентабельність основних засобів, %	зростання		16,7	-68,0	негативна	
Показники ефективності використання оборотних засобів						
Тривалість одного обороту оборотних коштів, днів	зниження	«...коефіцієнт оборотності характеризує який обсяг виробленої продукції припадає на одиницю оборотного капіталу»	185	232	негативна	Зниження ефективності використання оборотних засобів підприємства
Коефіцієнт оборотності оборотних коштів	зростання		1,98	1,57	негативна	
Коефіцієнт завантаження коштів в обороті	зниження		0,51	0,64	негативна	
Рентабельність оборотних коштів, %	зростання		10,2	-88,7	негативна	
Показники ефективності використання персоналу						

Продовження таблиці 2.8

1	2	3	4	5	6	7
Середньорічний виробіток працівника, тис. грн.	зростання	«...виробіток характеризує який обсяг виробленої продукції припадає на одного працівника/робітника»	1106	776	негативна	Зниження ефективності використання персоналу підприємства
Середньорічний виробіток робітника, тис. грн.	зростання		1580,2	1063,6	негативна	
Середньоденний виробіток робітника, тис. грн.	зростання		7,1	4,8	негативна	
Середньогодинний виробіток робітника, тис. грн.	зростання		0,9	0,6	негативна	
Показники фінансової результативності						
Валовий прибуток, тис. грн.	зростання	«...характеризує абсолютну ефективність діяльності підприємства»	220129	(135332)	негативна	Зниження рівня фінансової результативності діяльності підприємства
Фінансовий результат від операційної діяльності, тис. грн.	зростання		106515	307877	позитивна	
Чистий фінансовий результат, тис. грн.	зростання		74750	(330944)	негативна	
Показники рентабельності						
Рентабельність продажів, %	зростання	«...яку суму операційного прибутку одержує підприємство з кожної гривні проданої продукції»	5,2	-56,5	негативна	Зниження рівня прибутку, що припадає на одну гривню реалізованої продукції
Рентабельність активів, %	зростання	«...характеризує ефективність використання всіх активів підприємства»	5,4	-32,7	негативна	Зниження ефективності використання активів підприємства
Рентабельність власного капіталу, %	зростання	«...характеризує ефективність використання власного капіталу»	7,0	-66,3	негативна	Зниження ефективності використання власного капіталу
Рентабельність продукції, %	зростання	«...характеризує ефективність реалізації продукції (товарів, робіт та послуг)»	6,1	-45,9	негативна	Зниження ефективності реалізації продукції
Рентабельність основних засобів, %	зростання	«...вказує на частку прибутку підприємства, отриманого від використання основних засобів»	16,7	-68,0	негативна	Зниження рівня прибутку, що припадає на одну гривню основних засобів
Рентабельність виробництва, %	зростання	«...характеризує економічну ефективність виробництва, за якої підприємство за рахунок грошової виручки від реалізації продукції (робіт, послуг) повністю відшкодовує витрати на її виробництво»	6,3	-38,5	негативна	Зниження рівня економічної ефективності виробництва

Таблиця 2.9. Вихідні та стандартизовані значення показників, що характеризують економічний розвиток підприємства

Показники	Зміст показника	Вихідні значення показників					Критерій стандартизації	Стандартизовані значення показників				
		2020	2021	2022	2023	2024		2020	2021	2022	2023	2024
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Показники ефективності використання матеріальних ресурсів												
Матеріаломісткість, грн./грн.	дестимулятор	0,54	0,63	0,66	0,74	0,63	0,54	1,00	0,86	0,82	0,73	0,86
Матеріаловіддача, грн./грн.	стимулятор	1,85	1,58	1,52	1,35	1,60	1,85	1,00	0,85	0,82	0,73	0,86
Питома вага матеріальних витрат в структурі собівартості продукції, %	дестимулятор	63	76	76	78	50	50	0,79	0,66	0,66	0,64	1,00
Показники ефективності використання основних засобів												
Фондовіддача основних виробничих засобів, грн./грн.	стимулятор	3,2	3,64	3,19	2,63	1,2	3,64	0,88	1,00	0,88	0,72	0,33
Фондомісткість основних виробничих засобів, грн./грн.	дестимулятор	0,31	0,27	0,31	0,38	0,83	0,27	0,87	1,00	0,87	0,71	0,33
Фондорентабельність основних засобів, %	стимулятор	16,7	19,1	3,5	-64,2	-68,0	19,1	0,87	1,00	0,18	-3,36	-3,56
Показники ефективності використання оборотних засобів												
Тривалість одного обороту оборотних коштів, днів	дестимулятор	185	141	185	221	232	141	0,76	1,00	0,76	0,64	0,61
Коефіцієнт оборотності оборотних коштів	стимулятор	1,98	2,58	1,98	1,65	1,57	2,58	0,77	1,00	0,77	0,64	0,61
Коефіцієнт завантаження коштів в обороті	дестимулятор	0,51	0,39	0,51	0,61	0,64	0,39	0,76	1,00	0,76	0,64	0,61
Рентабельність оборотних коштів, %	стимулятор	10,2	13,5	2,1	-40,3	-88,7	13,5	0,76	1,00	0,16	-2,9	1,57
Показники ефективності використання персоналу												

Продовження таблиці 2.9

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Середньорічний виробіток працівника, тис. грн.	стимулятор	1106	1462	1395	676	776	1462	0,76	1,00	0,95	0,46	0,53
Середньорічний виробіток робітника, тис. грн.	стимулятор	1580	2031	1860	926	1063	2031	0,78	1,00	0,92	0,46	0,52
Показники фінансової результативності												
Валовий прибуток, тис. грн.	стимулятор	220129	343453	241916	82004	(135332)	343453	0,64	1,00	0,70	0,24	-0,39
Фінансовий результат від операційної діяльності, тис. грн.	стимулятор	106515	148170	73247	290941	307877	307877	0,35	0,48	0,24	0,94	1,00
Чистий фінансовий результат, тис. грн.	стимулятор	74750	103632	18467	(327086)	(330944)	103632	0,72	1,00	0,18	-3,16	-3,19
Показники рентабельності												
Рентабельність продажів, %	стимулятор	5,2	5,2	1,1	-24,4	-56,5	5,2	1,0	1,0	0,2	-4,7	-10,9
Рентабельність активів, %	стимулятор	5,4	6,9	1,1	-25,0	-32,7	6,9	0,8	1,0	0,2	-3,6	-4,7
Рентабельність власного капіталу, %	стимулятор	7,0	9,2	1,5	-66,3	-66,3	9,2	0,8	1,0	0,2	-7,2	-7,2
Рентабельність продукції, %	стимулятор	6,1	6,3	1,2	-26,0	-45,9	6,3	1,0	1,0	0,2	-4,1	-7,3
Рентабельність основних засобів, %	стимулятор	16,7	19,1	3,5	-64,2	-68,0	19,1	0,9	1,0	0,2	-3,4	-3,6
Рентабельність виробництва, %	стимулятор	6,3	7,9	1,3	-24,8	-38,5	7,9	0,8	1,0	0,2	-3,1	-4,9

У таблиці 2.10 зведено інтегральні індекси, що характеризують економічний розвиток підприємства.

Таблиця 2.10. Інтегральні індекси, що характеризують економічний розвиток підприємства

Показники	2020р.	2021р.	2022р.	2023р.	2024р.
Показники ефективності використання матеріальних ресурсів					
Матеріаломісткість	1,00	0,86	0,82	0,73	0,86
Матеріаловіддача	1,00	0,85	0,82	0,73	0,86
Питома вага матеріальних витрат в структурі собівартості продукції	0,79	0,66	0,66	0,64	1,00
Інтегральний індекс ЕВМР	2,79	2,37	2,3	2,1	2,72
Показники ефективності використання основних засобів					
Фондовіддача основних виробничих засобів	0,88	1,00	0,88	0,72	0,33
Фондомісткість основних виробничих засобів	0,87	1,00	0,87	0,71	0,33
Фондорентабельність основних засобів	0,87	1,00	0,18	-3,36	-3,56
Інтегральний індекс ЕВОЗ	2,62	3,00	1,93	-1,93	-2,90
Показники ефективності використання оборотних засобів					
Тривалість одного обороту оборотних коштів	0,76	1,00	0,76	0,64	0,61
Коефіцієнт оборотності оборотних коштів	0,77	1,00	0,77	0,64	0,61
Коефіцієнт завантаження коштів в обороті	0,76	1,00	0,76	0,64	0,61
Рентабельність оборотних коштів	0,76	1,00	0,16	-2,99	-6,57
Інтегральний індекс ЕВОБЗ	3,05	4,00	2,45	-1,07	-4,74
Показники ефективності використання персоналу					
Середньорічний виробіток працівника	0,76	1,00	0,95	0,46	0,53
Середньорічний виробіток робітника	0,78	1,00	0,92	0,46	0,52
Інтегральний індекс ЕВП	1,54	2,00	1,87	0,92	1,05
Показники фінансової результативності					
Валовий прибуток	0,64	1,00	0,70	0,24	-0,39
Фінансовий результат від операційної діяльності	0,35	0,48	0,24	0,94	1,00
Чистий фінансовий результат	0,72	1,00	0,18	-3,16	-3,19
Інтегральний індекс ФР	1,71	2,48	1,12	-1,98	-2,58
Показники рентабельності підприємства					
Рентабельність продажів	1,0	1,0	0,2	-4,7	-10,9
Рентабельність активів	0,8	1,0	0,2	-3,6	-4,7
Рентабельність власного капіталу	0,8	1,0	0,2	-7,2	-7,2
Рентабельність продукції	1,0	1,0	0,2	-4,1	-7,3
Рентабельність основних засобів	0,9	1,0	0,2	-3,4	-3,6
Рентабельність виробництва	0,8	1,0	0,2	-3,1	-4,9
Інтегральний індекс РП	5,30	6,00	1,20	-26,10	-38,60

Таким чином, можемо бачити, що найкраще значення інтегрального індексу ефективності використання матеріальних ресурсів спостерігається у 2022 році, де він становив 2,79 од. Найгірше значення спостерігалось у 2023 році, де він становив 2,1 од. Інтегральний індекс ефективності використання основних засобів максимальним був у 2019 році (1 од.), натомість мінімальне значення було у 2021 році, де він складав 3 од. Інтегральний індекс ефективності використання оборотних засобів був найкращим у 2021 році і становив 4 од. Інтегральний індекс ефективності використання персоналу найвищим був у 2021 році, де він становив 2 од. Інтегральний індекс фінансової результативності найвищим був у 2021 році (2,48 од.). Інтегральний індекс рентабельності підприємства найвищим був у 2021 році – 6 од..

Вищенаведені часткові індекси дозволили розрахувати інтегральний індекс економічного розвитку підприємства (табл.2.11).

Таблиця 2.11. Інтегральний індекс економічного розвитку підприємства

Показники	2020р.	2021р.	2022р.	2023р.	2024р.
Інтегральний індекс ЕВОЗ	2,62	3,00	1,93	-1,93	-2,90
Інтегральний індекс ЕВОБЗ	3,05	4,00	2,45	-1,07	-4,74
Інтегральний індекс ЕВП	1,54	2,00	1,87	0,92	1,05
Інтегральний індекс ФР	1,71	2,48	1,12	-1,98	-2,58
Інтегральний індекс РП	5,30	6,00	1,20	-26,10	-38,60
Інтегральний індекс ЕРП	17,01	19,85	10,87	-28,06	-45,05

Отож, як бачимо, на підприємстві нестійка динаміка щодо забезпечення його економічного розвитку. Найкраще значення інтегрального індексу економічного розвитку підприємства спостерігалось у 2021 році, де він становив 19,85 од. Натомість найнижчим значенням індексу характеризувався 2024 рік, що обумовлено збитковістю підприємства у даному часовому періоді. Розрахунок інтегрального індексу дозволив виявити рівні економічного розвитку (табл.2.12).

Таблиця 2.12. Рівні економічного розвитку підприємства

Якісний рівень економічного розвитку	2020	2021	2022	2023	2024
Низький				+	+
Середній			+		
Високий	+	+			

На підприємстві у 2023 та 2024 роках спостерігався низький рівень економічного розвитку, що потребує негайного пошуку напрямів покращення його стану. У таблиці 2.13 наведено відповідність рівня економічного розвитку підприємства фазі його життєвого циклу.

Таблиця 2.13. Відповідність рівня економічного розвитку підприємства фазі його життєвого циклу

Якісний рівень економічного розвитку	Період	Фаза життєвого циклу підприємства	Рівень економічного розвитку
Низький	2023 р. 2024 р.	Криза	Низький
Середній	2022 р.	Рецесія	Середній
Високий	2020 р. 2021р.	Зростання	Високий

Результати таблиці 2.13 показують, що у 2023 році та у 2024 році для підприємства спостерігався стан кризи. У 2020 році, 2021 році для підприємства була виражена фаза життєвого циклу зростання. Фази життєвого циклу підприємства наведено на рисунку 2.3.

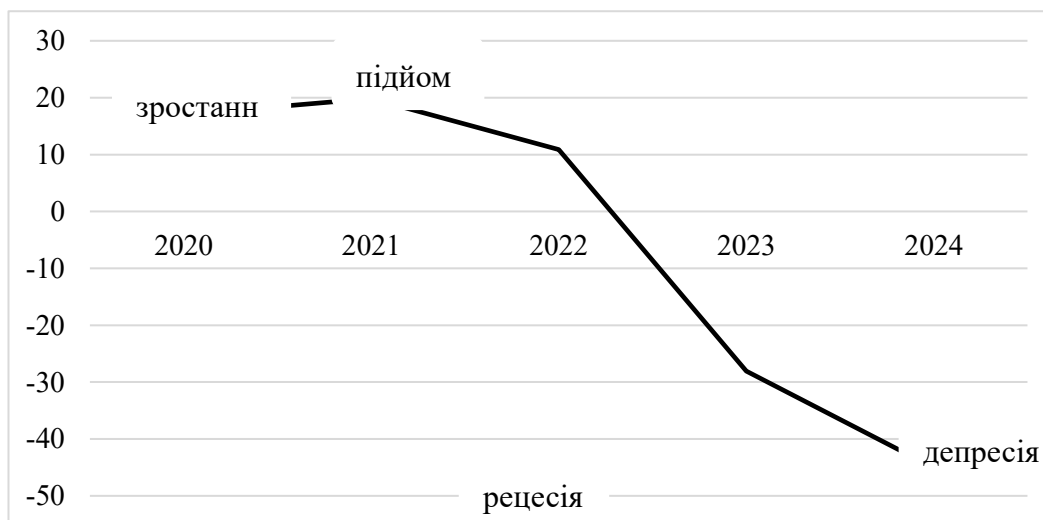


Рис. 2.3. Фази життєвого циклу підприємства

Як бачимо, підприємство протягом аналізованого періоду мало різні фази життєвого циклу: зростання (2020–2021 рр.), підйом (2021 р.), рецесія (2022–2024 рр.), депресія (2024 р.). Такий стан життєвого циклу вимагає пошуку напрямів щодо забезпечення економічного розвитку підприємства у перспективі.

РОЗДІЛ 3

МЕХАНІЗМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА

3.1. Механізм забезпечення економічного розвитку підприємства

Модернізація економічних процесів та явищ, зумовлених пандемією, а згодом воєнними діями в країні, призвела до зміни концепції діяльності багатьох суб'єктів господарювання. Така концепція передбачала вибудовування нових механізмів забезпечення економічного розвитку підприємств. Такий механізм повинен бути, перш за все, спрямований на розробку стратегії забезпечення економічного розвитку підприємства, вибору методів, принципів та інструментів ефективного функціонування суб'єкта господарювання. Під механізмом забезпечення економічного розвитку підприємства будемо розуміти сукупність елементів (принципи, методи, інструменти), взаємодія яких призведе до якісних та кількісних змін діяльності підприємства та призведе до підвищення ефективності його функціонування у поточному та перспективному періодах. Механізм забезпечення економічного розвитку підприємства зможе бути ефективно реалізований за наступних умов:

- збереження підприємства як єдиної економічної системи підприємства, де усі її складові елементи функціонуватимуть як єдине ціле;
- встановлення чіткої стратегічної мети та системи цілей забезпечення економічного розвитку підприємства, де кожен із працівників та структурних підрозділів розуміє кінцевий результат та філософію існування компанії;
- існування оптимальної організаційної структури управління підприємством, за якої існує чітка система підпорядкованості та делегування повноважень;
- на підприємстві існує прямий та зворотній зв'язок між керівником та персоналом, що спрощує процедуру комунікації та покращує результативність діяльності;

– підприємство швидко реагує на виклики зовнішнього середовища та адаптується до умов внутрішнього та зовнішнього середовищ.

Механізм забезпечення економічного розвитку підприємства наведено на рисунку 3.1.

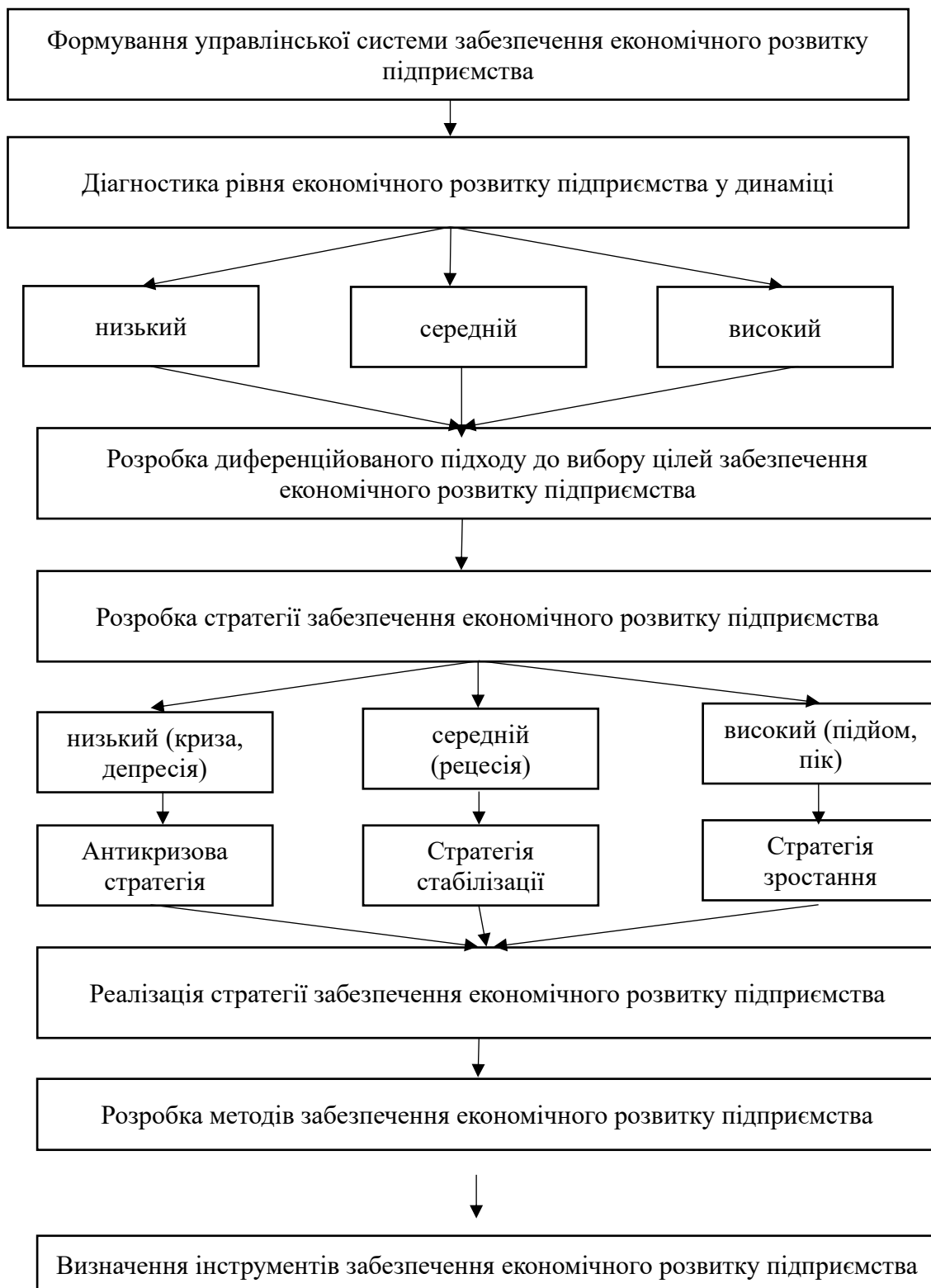


Рис. 3.1. Механізм забезпечення економічного розвитку підприємства

Таким чином, елементами механізму забезпечення економічного розвитку підприємства є: формування управлінської системи забезпечення економічного розвитку підприємства; діагностика рівня економічного розвитку підприємства у динаміці; розробка диференційованого підходу до вибору цілей забезпечення економічного розвитку підприємства; розробка стратегії забезпечення економічного розвитку підприємства; реалізація стратегії забезпечення економічного розвитку підприємства; розробка методів забезпечення економічного розвитку підприємства; визначення інструментів забезпечення економічного розвитку підприємства.

Формування управлінської системи забезпечення економічного розвитку підприємства передбачає визначення суб'єкта та об'єкта управління такими процесами. Зазвичай, в якості суб'єкта управління виступає менеджер компанії, або керівники структурних підрозділів підприємства. Об'єктом управління виступають процеси забезпечення економічного розвитку підприємства. Наприклад, такими об'єктами можуть бути фінансові ресурси, людські ресурси, матеріальні ресурси, основний та оборотний капітал підприємства, основні та допоміжні бізнес-процеси, різні види діяльності (фінансова, виробнича, маркетингова, зовнішньоекономічна тощо). У даному випадку важливо забезпечити ефективну взаємодію всередині управлінської системи, орієнтовану на досягнення високих показників результативності та забезпечення економічного розвитку підприємства в цілому.

Діагностика стану економічного розвитку підприємства є важливою з позиції виявлення сильних та слабких сторін діяльності підприємства, як передумови для вибору подальшої стратегії його розвитку. Така діагностика передбачає оцінку усіх можливостей підприємства щодо забезпечення економічного розвитку, аналіз ефективності використання ресурсів на предмет визначення напрямів щодо їх оптимізації. У другому розділі роботи було проведено оцінку економічного розвитку підприємства, яка показала наявність значних проблем у його діяльності. Фактично спостерігається погіршення усіх економічних показників, які характеризують економічний розвиток

підприємства. В цілому, аналітичні дослідження показали, що підприємство знаходить у депресивному стані та кризі, що потребує пошуку напрямів підвищення ефективності його функціонування. Такі заходи дозволять підприємству вийти із кризового стану та стабілізувати ситуацію як всередині, так і на ринку. Залежно від рівнів економічного розвитку підприємства можуть бути обрані диференційовані цілі для забезпечення результативності його діяльності.

Диференційований підхід до вибору цілей забезпечення економічного розвитку підприємства наведена на рисунку 3.2.

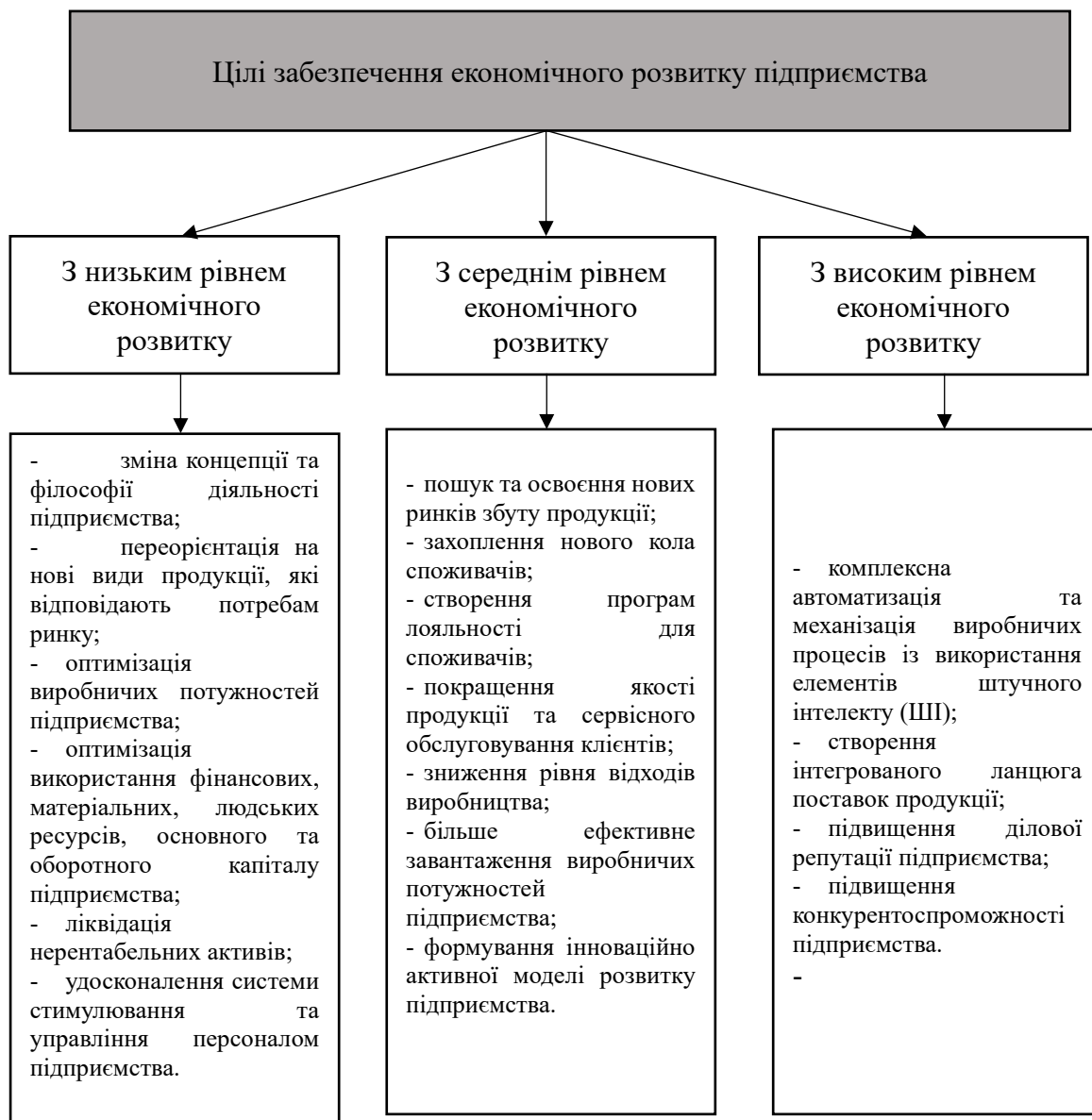


Рис. 3.2. Система цілей забезпечення економічного розвитку підприємства

Таким чином, запропоновано наступну систему цілей для підприємств із низьким рівнем економічного розвитку:

- зміна концепції та філософії діяльності підприємства;
- переорієнтація на нові види продукції, які відповідають потребам ринку;
- оптимізація виробничих потужностей підприємства;
- оптимізація використання фінансових, матеріальних, людських ресурсів, основного та оборотного капіталу підприємства;
- ліквідація нерентабельних активів;
- удосконалення системи стимулювання та управління персоналом підприємства.

Підприємства, які мають середній рівень економічного розвитку потребують реалізації наступних цілей:

- пошук та освоєння нових ринків збуту продукції;
- захоплення нового кола споживачів;
- створення програм лояльності для споживачів;
- покращення якості продукції та сервісного обслуговування клієнтів;
- зниження рівня відходів виробництва;
- більше ефективного завантаження виробничих потужностей підприємства;
- формування інноваційно активної моделі розвитку підприємства.

Високий рівень економічного розвитку підприємства може передбачати досягнення наступної системи цілей:

- комплексна автоматизація та механізація виробничих процесів із використання елементів штучного інтелекту (ШІ);
- створення інтегрованого ланцюга поставок продукції;
- підвищення ділової репутації підприємства;
- підвищення конкурентоспроможності підприємства.

Наступним напрямом є обґрунтування стратегії забезпечення економічного розвитку підприємства. Пропонується обрати наступні види стратегій залежно від рівнів економічного розвитку підприємства:

- для підприємств із низьким рівнем економічного розвитку та станом депресії і кризи – антикризову стратегію;
- для підприємств із середнім рівнем економічного розвитку та рецесією – стратегія стабілізації;
- для підприємств із високим рівнем економічного розвитку та підйомом – стратегія зростання.

Антикризова стратегія передбачає застосування системи заходів, спрямованих на усунення кризових явищ у діяльності підприємства. В межах даної стратегії суттєвим є ефективне антикризове управління економічним розвитком підприємства, доведення до кожного працівника необхідності акумулювання зусиль та ресурсів задля стабілізації діяльності підприємства.

Стратегія стабілізації спрямована на розробку заходів щодо укріплення ринкових позицій, позиціонування підприємства у ринковому середовищі, підвищення рівня його конкурентоспроможності та зміцнення ділової репутації.

Стратегія зростання спрямована на масштабування діяльності підприємства, збільшення його присутності на внутрішньому та зовнішньому ринках (середовищі), створення інноваційно активного типу бізнесу із випуску інноваційного продукту.

Будь-яка стратегія повинна реалізовуватися через розробку відповідних методів та інструментів її забезпечення.

Серед методів реалізації стратегії забезпечення економічного розвитку підприємства можуть бути виокремлені наступні:

- прогнозування – встановлення прогнозних значень показників економічного розвитку підприємства, прогнозування деструктивного/позитивного впливу чинників на забезпечення економічного розвитку підприємства, прогнозування тенденцій та ємності ринку, прогнозування ризиків, зумовлених впливом чинників зовнішнього та внутрішнього середовищ;
- статистичні методи – статистичний аналіз ретроспективних та поточних показників економічного розвитку підприємства, побудова залежностей,

побудова тренду показників економічного розвитку підприємства, оцінка ймовірності настання сприятливої/несприятливої ситуації щодо забезпечення економічного розвитку підприємства, аналіз параметрів бізнес-процесів та виробничих ресурсів підприємства, що визначають рівень його економічного розвитку;

– методи факторного аналізу – встановлення кореляційних залежностей між чинниками та показниками економічного розвитку підприємства, встановлення сили впливу чинників зовнішнього та внутрішнього середовищ на економічний розвиток підприємства;

– економічні методи – встановлення ціни на товар, дослідження ринку, формування системи оплати праці, система стимулювання персоналу, формування амортизаційного фонду на підприємстві, податкові платежі тощо.

Інструментами реалізації стратегії забезпечення економічного розвитку підприємства є:

– бюджетування (формування доходів та витрат підприємства, їх оптимізація та збалансування);

– економічні плани (виробничий план, фінансовий план, маркетинговий план);

– економічні прогнози (прогнозування обсягів реалізації продукції, прогнозування кон'юнктури ринку, прогнозування цін, прогнозування інфляції тощо);

– ціноутворення (обґрунтування та вибір методів ціноутворення);

– кредитування (вибір кредиторів, оцінка кредитних ставок;

– страхування (вибір форм страхування);

– брендування (забезпечення пізнаваності на ринку) тощо.

Отож, розроблений механізм дозволить диференційовано підійти до вибору стратегії та цілей забезпечення економічного розвитку підприємства, та на цій основі – забезпечити довгострокове його зростання.

3.2. Обґрунтування антикризової стратегії економічного розвитку підприємства

Проведені аналітичні дослідження показали, що підприємство у 2023 та 2024 роках значно погіршило свій економічний розвиток та знаходиться у стані депресії. Відповідно, це потребує розробки антикризової стратегії економічного розвитку підприємства, яка буде спрямована на стабілізацію стану та усунення негативних тенденцій його функціонування. Основна мета антикризової стратегії – відновити стабільність підприємства та усунути кризові явища його розвитку.

Перевагами реалізації антикризової стратегії для підприємства є:

- оптимізація витрат підприємства;
- відновлення фінансової спроможності підприємства;
- підвищення ефективності використання виробничих ресурсів підприємства;
- підвищення ефективності використання виробничих потужностей підприємства;
- стабілізація економічної діяльності підприємства.

В межах даної стратегії підприємству слід розробити антикризову програму заходів, яка може містити наступні напрями:

- фінансова діяльність: оптимізація структури капіталу, оптимізація дебіторської та кредиторської заборгованості, реструктуризація боргів підприємства, продаж неліквідних активів, посилення контролю за вхідними та вихідними фінансовими потоками, удосконалення фінансового контролю, підвищення ефективності діяльності працівників фінансового відділу, посилення відповідальності за системою управління витрат тощо;

- персонал: оптимізація чисельності персоналу відповідно до основних та допоміжних бізнес-процесів, підвищення рівня кваліфікації персоналу, оптимізація оплати праці відповідно до отриманих результатів роботи, створення ефективної системи стимулювання персоналу;

– ринок та продукт: створення інноваційного продукту, який відповідатиме потребам ринку та запитам споживачів, детальне вивчення ринку та його кон'юнктури, створення «витагуючої» системи управління матеріальними потоками, удосконалення асортиментної політики підприємства; пошук та розширення ринків збуту;

– виробництво: оптимізація виробничих потужностей підприємства, збільшення рівня завантаженості виробничих потужностей, ліквідація неліквідних активів, заміна застарілого обладнання, усунення непродуктивних втрат обладнання, впровадження ресурсозберігаючих технологій (особливо енергозберігаючих).

В межах антикризової стратегії економічного розвитку підприємства пропонується впровадження проєкту по виробництву підшипників для електродвигунів. Актуальність даного проєкту підсилюється насиченням ринку електромобілів та зростанням попиту на них. Для виробництва даних видів підшипників необхідне наступне обладнання:

- шліфувальні верстати;
- автоматичні лінії складання;
- преси;
- печі термообробки;
- центри вимірювання точності;
- машини для перевірки шуму.

Виробництво даних видів підшипників вимагає залучення додаткового фінансування. Сумарні витрати на реалізація даного проєкту становлять 17000 тис. грн. (табл.3.1).

Таблиця 3.1. Витрати на реалізація проєкту

Статті витрат	Сума, тис. грн.
Обладнання	15000
Сертифікати якості, лабораторні дослідження	1000
Персонал (оплата праці)	800
Інші витрати	200
Всього	17000

Очікується, що виручка від реалізації продукції (підшипників для електродвигунів) становитиме по роках:

2027 рік – 5500 тис. грн;

2028 рік – 6600 тис. грн;

2029 рік – 7900 тис. грн;

2030 рік – 9500 тис. грн;

2031 рік – 11400 тис. грн.

Покривати витрати підприємство планує із залученого капіталу, оскільки у 2024 році підприємство було збитковим. Проведемо оцінку ефективності реалізації запропонованого проєкту щодо реалізації антикризової стратегії.

3.3. Оцінка ефективності реалізації проєкту

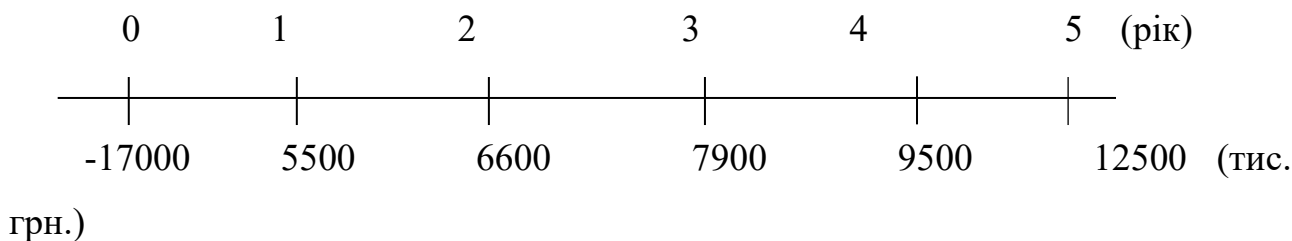
Для оцінки ефективності реалізації запропонованого проєкту розрахуємо такі показники як грошові потоки по роках, дисконтовані грошові потоки, чисту теперішню вартість, індекс дохідності, рентабельність інвестицій.

Вихідні дані для оцінки ефективності реалізації проєкту щодо реалізації стратегії масштабування представлено у таблиці 3.2.

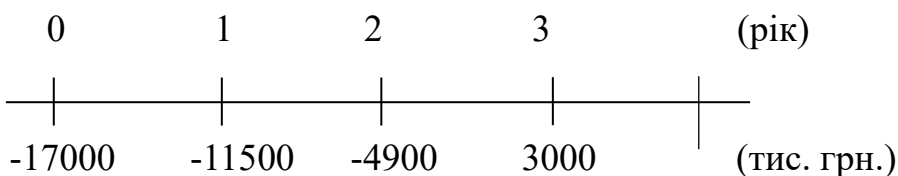
Таблиця 3.2. Вихідні дані для оцінки ефективності реалізації проєкту щодо реалізації стратегії масштабування

Показники	Значення
Обсяг фінансування, тис. грн	17000
Період експлуатації проєкту, роки	5
Коефіцієнт дисконтування, %	15,5 [22]
Грошові потоки за роками реалізації проєкту, тис. грн.:	
2027	5500
2028	6600
2029	7900
2030	9500
2031	12500

Побудуємо лінію отримання грошових потоків підприємства за роками реалізації проекту:



Побудуємо сукупний грошовий потік, використовуючи наростаючий метод:



Розрахуємо період окупності:

$$ПО = 2 + 4900/7900 = 2,6 \text{ роки.}$$

Зважаючи на те, що розрахований період окупності $2,6 < 5$, то такий проект є доцільним.

Дисконтуюмо грошові потоки підприємства:

$$P_{2027} = 5500/(1+0,155)^1 = 4135 \text{ тис. грн.}$$

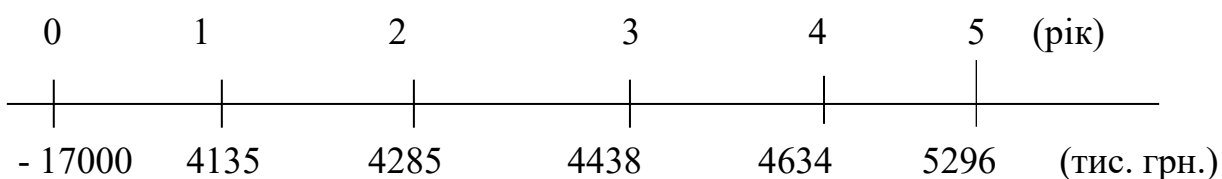
$$P_{2028} = 6600/(1+0,155)^2 = 4285 \text{ тис. грн.}$$

$$P_{2029} = 7900/(1+0,155)^3 = 4438 \text{ тис. грн.}$$

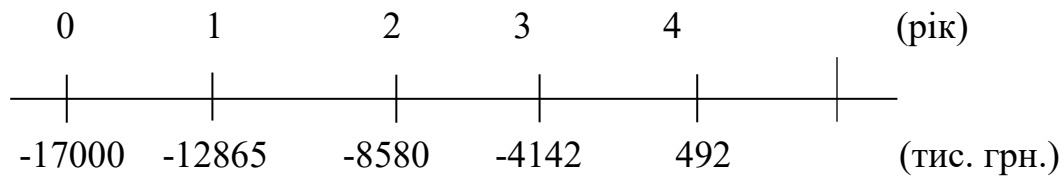
$$P_{2030} = 9500/(1+0,155)^4 = 4634 \text{ тис. грн.}$$

$$P_{2031} = 12500/(1+0,155)^5 = 5296 \text{ тис. грн.}$$

Побудуємо лінію отримання дисконтованих грошових потоків підприємства за роками реалізації проекту:



Побудуємо сукупний дисконтований грошовий потік, використовуючи наростаючий метод:



Розрахуємо дисконтований період окупності проекту:

$$\text{ДПО} = 3 + 4142/4634 = 3,9 \text{ (роки)}$$

Зважаючи на те, що розраховане значення терміну окупності є меншим за останній рік експлуатації проекту, ($3,9 < 5$), то такий проект є доцільним.

Розрахуємо чисту теперішню вартість:

$$\text{ЧТВ} = -17000 + 4135 + 4285 + 4438 + 4634 + 5296 = 5788 \text{ тис. грн.}$$

Розраховане значення чистої теперішньої вартості > 0 , то проект доцільно приймати.

Визначимо індекс рентабельності:

$$I_p = (4135 + 4285 + 4438 + 4634 + 5296)/17000 = 1,34$$

Оскільки індекс рентабельності > 1 , то проект доцільно приймати.

Показники ефективності реалізації проекту щодо реалізації стратегії масштабування представлено у таблиці 3.3.

Таблиця 3.3. Показники ефективності реалізації проекту

Показники	Значення показника
1	2
Грошові потоки по роках, тис. грн.:	
2027 рік	5500
2028 рік	6600
2029 рік	7900
2030 рік	9500
2031 рік	12500

Продовження таблиці 3.3

1	2
Дисконтовані грошові потоки по роках, тис. грн.	
2027 рік	4135
2028 рік	4285
2029 рік	4438
2030 рік	4634
2031 рік	5296
Період окупності, років	2,6
Дисконтований період окупності, років	3,9
Чиста теперішня вартість, тис. грн.	5788
Індекс рентабельності, %	1,34

Таким чином, розраховані значення чистої теперішньої вартості, індексу рентабельності та періоду окупності свідчать про можливість та ефективність реалізації проекту щодо впровадження антикризової стратегії економічного розвитку підприємства, яка спрямована на організацію виробництва підшипників для електродвигунів.

ВИСНОВКИ

1. У кваліфікаційній роботі магістра проведено теоретичні та прикладні дослідження забезпечення економічного розвитку підприємства. У першому розділі роботи досліджено сутність економічного розвитку підприємства, наведено його види та алгоритм аналізу і оцінки. Проведений огляд змісту економічного розвитку підприємства дозволив виділити декілька підходів щодо його сутнісної характеристики: 1 підхід розглядає економічний розвиток підприємства як кількісну і якісну зміну процесів та явищ на підприємстві; 2 підхід трактує економічний розвиток як стійкий процес зростання виробничих можливостей підприємства у поточному та перспективному періодах; 3 підхід відображає економічний розвиток як процес трансформації економічної системи підприємства. Запропоновано розглядати економічний розвиток підприємства як стійкий процес трансформації економічної системи підприємства в напрямі забезпечення її якісних та кількісних характеристик задля зростання виробничих можливостей у поточному та перспективному періодах. Наведено підходи до класифікації видів економічного розвитку підприємства. Обґрунтовано, що при визначенні напрямів забезпечення економічного розвитку підприємства, керівниками важливо приймати до уваги дану класифікацію, що дозволить ідентифікувати проблеми у діяльності підприємства та індивідуалізувати заходи для кожного виду такого розвитку. Тут важливо визначитись із загальними напрямками забезпечення економічного розвитку підприємства чи локальними; на які види потенціалу спрямовуватиметься розвиток; можливістю прогнозування змін у діяльності підприємства, характером економічних перетворень тощо.

2. Наведено алгоритм аналізу та оцінки економічного розвитку підприємства. Даний алгоритм містить наступні етапи: формування інформаційної бази та періоду дослідження; вибір напрямів аналітичного дослідження економічного розвитку підприємства; вибір системи показників; розрахунок інтегрального індексу економічного розвитку підприємства;

визначення рівня економічного розвитку підприємства; визначення стадії життєвого циклу економічного розвитку підприємства.

3. У другому розділі роботи наведено загальну характеристику підприємства, проаналізовано основні економічні показники діяльності підприємства. Здійснено аналіз економічного розвитку підприємства та проведено комплексну оцінку економічного розвитку підприємства. Аналіз показав погіршення економічної результативності діяльності підприємства. Власний капітал підприємства скоротився. Суттєвого зниження зазнала виручка від реалізації продукції. Собівартість продукції теж зазнавала зниження. Підприємство за період 2020-2023 років отримувало валовий прибуток. Проте, у 2024 році підприємством було отримано валового збитку. У 2023 та 2024 роках підприємств було збитковим. Спостерігаємо щорічне зниження чисельності персоналу підприємства, що зумовлено погіршенням економічної результативності його діяльності. Особливо це помітно у 2024 році, який став кризовим для підприємства, де відбулося значне скорочення чисельності персоналу внаслідок руйнування одного із його цехів. Знижується вартість основного та оборотного капіталу, що теж вказує на скорочення виробничих потужностей підприємства. Фондовіддача як показник ефективності використання основних засобів підприємства у 2024 році порівняно з 2020 роком зазнала зниження. Матеріаломісткість продукції, як показник ефективності використання матеріальних ресурсів зросла за період 2020–2024 років. Така ситуація вказує на погіршення ефективності використання матеріальних ресурсів та про наявність ресурсомісткого виробництва.

4. Можна зробити висновок, що досліджуване підприємство значно знизило свою економічну результативність та наявні значні проблеми у забезпеченні його економічного розвитку.

5. Комплексна оцінка економічного розвитку підприємства дозволила зробити наступні висновки: відмічається негативна динаміка показників ефективності використання матеріальних ресурсів – погіршення економічного розвитку; відмічається негативна динаміка показників ефективності

використання основних засобів – погіршення економічного розвитку; відмічається негативна динаміка показників ефективності використання оборотних засобів – погіршення економічного розвитку; відмічається негативна динаміка показників ефективності використання персоналу – погіршення економічного розвитку; відмічається негативна динаміка показників фінансової результативності – погіршення економічного розвитку; відмічається негативна динаміка показників рентабельності – погіршення економічного розвитку. Підприємство протягом аналізованого періоду мало різні фази життєвого циклу: зростання (2020–2021 рр.), підйом (2021 р.), рецесія (2022–2024 рр.), депресія (2024 р.). обґрунтовано, що такий стан життєвого циклу вимагає пошуку напрямів щодо забезпечення економічного розвитку підприємства у перспективі.

6. У третьому розділі розроблено механізм забезпечення економічного розвитку підприємства. Запропоновано під механізмом забезпечення економічного розвитку підприємства розуміти сукупність елементів (принципи, методи, інструменти), взаємодія яких призведе до якісних та кількісних змін діяльності підприємства та призведе до підвищення ефективності його функціонування у поточному та перспективному періодах. Елементами механізму забезпечення економічного розвитку підприємства є: формування управлінської системи забезпечення економічного розвитку підприємства; діагностика рівня економічного розвитку підприємства у динаміці; розробка диференційованого підходу до вибору цілей забезпечення економічного розвитку підприємства; розробка стратегії забезпечення економічного розвитку підприємства; реалізація стратегії забезпечення економічного розвитку підприємства; розробка методів забезпечення економічного розвитку підприємства; визначення інструментів забезпечення економічного розвитку підприємства. обґрунтовано антикризову стратегію економічного розвитку підприємства, яка спрямована на стабілізацію стану та усунення негативних тенденцій його функціонування. Основна мета антикризової стратегії – відновити стабільність підприємства та усунути кризові явища його розвитку. В межах антикризової стратегії економічного розвитку підприємства

запропоновано впровадження проекту по виробництву підшипників для електродвигунів. Проведено оцінку ефективності реалізації антикризової стратегії економічного розвитку підприємства. Розраховані значення чистої теперішньої вартості, індексу рентабельності та періоду окупності свідчать про можливість та ефективність реалізації проекту щодо впровадження антикризової стратегії економічного розвитку підприємства, яка спрямована на організацію виробництва підшипників для електродвигунів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Голобородько А. Ю. Сутність економічного розвитку підприємства. *Проблеми економіки*. 2022. №4 (54). URL: https://www.problecon.com/export_pdf/problems-of-economy-2022-4_0-pages-140_147.pdf.
2. Сірко А. Ю. Сутність та визначення поняття економічного розвитку підприємства. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2016. Випуск 14. URL: <http://global-national.in.ua/archive/14-2016/110.pdf>.
3. Лопушинська О. В. Сутність і напрями розвитку підприємства: теоретичний аспект. *Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі*. 2017. № 5 (84). URL: <http://journal.puet.edu.ua/files/journals/1/articles/1664/public/1664-2582-1-PB.pdf>.
4. Клименко Л. В., Загороднюк О. В., Халахур Ю. Л. Діалектика поняття «економічний розвиток підприємств» в системі менеджменту. *Підприємництво та інновації*. 2020. Випуск 12. URL: <http://ei-journal.in.ua/index.php/journal/article/view/318/312>.
5. Волошина О. А. Теоретичні аспекти визначення та сутності економічного розвитку підприємства. *Економіка і Суспільство*. 2018. Випуск № 15. URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/15_ukr/37.pdf
6. Занора В. Розвиток підприємства: сутність, форми, види. *Галицький економічний вісник*. 2019. № 6 (61). URL: https://elartu.tntu.edu.ua/bitstream/lib/31587/2/GEB_2019v61n6_Zanora_V-Enterprise_development_essence_69-78.pdf
7. Рогов В. Г. Економічна природа розвитку підприємства. Механізм регулювання економіки. 2017. № 3. URL: https://mer.fem.sumdu.edu.ua/content/articles/issue_34/Viacheslav_H_RogovThe_Economic_Nature_of_Corporate_Development.pdf.
8. Зінченко Д.С. Економічний розвиток підприємства і економічна безпека підприємства: генеза, взаємний вплив та взаємозалежність. *«Економічний вісник*

НТУУ «Київський політехнічний інститут». 2021. №18. URL: https://www.researchgate.net/publication/360582747_EKONOMICNIJ_ROZVITOK_PIDPRIEMSTVA_I_EKONOMICNA_BEZPEKA_PIDPRIEMSTVA_GENEZA_V_ZAEMNIJ_VPLIV_TA_VZAEMOZALEZNIST

9. Матішак Ю. Характеристика поняття «розвиток підприємства» та його зв'язку з іншими економічними категоріями. URL: <https://files.core.ac.uk/download/pdf/147038842.pdf>

10. Ковальська Л. Л. Управління потенціалом підприємства: навч. посібник. Луцьк. «Волинські старожитності», 2012. 336 с.

11. Тюха І. В. Соціально-економічний розвиток підприємства: сутність та видові прояви. URL: <http://dspace.nuft.edu.ua/bitstream/123456789/2731/1/lkgndfligndflvndgling.pdf>

12. Клименко Л.В., Загороднюк О. В., Халахур Ю. Л. Діалектика поняття «Економічний розвиток підприємства» в системі менеджменту. *Підприємництво та інновації*. 2020. Випуск 12. URL: [file:///Users/lubovkovalska/Downloads/318-%D0%A2%D0%B5%D0%BA%D1%81%D1%82%20%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%96-426-1-10-20200819%20\(1\).pdf](file:///Users/lubovkovalska/Downloads/318-%D0%A2%D0%B5%D0%BA%D1%81%D1%82%20%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%96-426-1-10-20200819%20(1).pdf).

13. Ємельянов О. Ю. Показники оцінювання економічного розвитку підприємств та носіїв його потенціалу. *Міжнародний науковий журнал «Грааль науки»*. 2022. № 18–19. URL: <https://archive.journal-grail.science/index.php/2710-3056/article/view/502/510>

14. Брагіна О. С., Стельмащук Д. Д. Порівняльна оцінка ефективності діяльності підприємства за системним та інтегральним підходами. *Economic journal Odessa polytechnic university*. 2023. №2(24). URL: <https://economics.net.ua/ejopu/2023/No2/24.pdf>

15. Семенова Т. В., Цесар К. Г. Методичні підходи до оцінки економічного зростання і розвитку підприємства. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. 2019. Випуск 6 (23) URL: https://www.easterneurope-ebm.in.ua/journal/23_2019/63.pdf.

16. Пономарьов В. Д. Формування системи показників ефективності діяльності підприємства. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. 2024. № 87.

17. Лепейко Т. І., Баланович А. М. Комплексна оцінка рівня розвитку промислових підприємств. *Проблеми економіки*. 2016. № 4. URL: https://www.problecon.com/export_pdf/problems-of-economy-2016-4_0-pages-136_143.pdf

18. Економіка підприємства: підручник / під заг. ред. д.е.н., проф. Л. Л. Ковальської та проф. І. В. Кривов'язюка Київ : Видавничий дім «Кондор», 2020. 700 с.

19. Бандурка О. М., Ковальов Є. В., Садиков М. А., Маковоз О. С. Економіка підприємства: навч. посібник. Харків: ХНУВС. 2017. 192 с.

20. Економіка підприємства: практикум: навч. посіб. для здобувачів ступеня бакалавра за освіт. програмами «Менеджмент і бізнес-адміністрування», «Менеджмент міжнародного бізнесу», «Логістика», спец. 073 Менеджмент / КПІ ім. Ігоря Сікорського ; уклад.: А. В. Кваско, О. В. Гук. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2024. 90 с.

21. Економіка підприємства : підручник : у 3 т. / за ред. А. В. Непрана, І. Ю. Шевченко. Харків : Вид-во Іванченка І. С., 2024. Т. 1. 537 с.

22. Облікова ставка НБУ. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/banks/nbu/refinance/>.

ДОДАТКИ